

‘သင့်ကို အချိန်မရွေး ဖမ်းနိုင်သည်’
မြန်မာနိုင်ငံတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခြင်းကို
ရာဇဝတ်မှုတပ်ခြင်း

အနှစ်ချုပ်

နိုင်ငံသည် ယခင်ကထက် ပို၍ ပွင့်လင်းလာနေသော်လည်း ပြည်သူတို့၏ အခွင့်အရေးများကို လျစ်လျူရှုထားဆဲဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့က သင့်ကို ဤဥပဒေများဖြင့် အချိန်မရွေး ဖမ်းဆီးနိုင်သည်။ မဖမ်းဟု အာမမခံနိုင်ပါ။

-ပန်လောင်၊ ရှေ့နေ၊ ရန်ကုန်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၀၁၆

ပြီးခဲ့သော ငါးနှစ်တာ ကာလသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဖြေလျှော့ခြင်းနှင့် ပြောင်းလဲခြင်း ကာလဖြစ်သည်။ ကြိုတင် ဆင်ဆာဖြတ်ခြင်းကို ပယ်ဖျက်ခြင်းနှင့် လိုင်စင်လိုအပ်ချက် ဖြေလျှော့ခြင်းများကြောင့် စာနယ်ဇင်းလောက အသက်ဝင်လာခဲ့ပြီး လုံးလုံးလျားလျားစစ်အုပ်ချုပ်ရေးမှ အသွင်ပြောင်းလဲခဲ့ခြင်းကြောင့်လည်း အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများကို ပိုမိုပြောဆိုလုပ်ကိုင်ရဲလာခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ပဋိပက္ခ မရှိဘဲ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းတော့ မဟုတ်ပေ။ ရရှိလာသော လွတ်လပ်မှု အသစ်များကို ဆုပ်ကိုင်ကာ အစိုးရ သို့မဟုတ် စစ်တပ်ကို ထုတ်ဖော်ဝေဖန်ခဲ့သူများသည် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်လက်ထက်တွင် မကြာခဏဆိုသလို ဖမ်းဆီး ထောင်ချခံခဲ့ကြရသည်။ ဘောင်ကျယ်ပြော၍ ဝေဝါးသောစကားလုံးများသုံးပြီး ရေးဆွဲထားသည့် ဥပဒေများဖြင့် ဝေဖန်မှုများအပေါ် ပြန်လည်နှိပ်ကွပ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပြီး ထိုဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေက ကာကွယ်ပေးထားသော ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်တို့ကို ချိုးဖောက်လျက်ရှိသည်။ ထိုဥပဒေများအနက်မှ အချို့မှာ ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီခေတ်လက်ကျန် ဥပဒေများဖြစ်ပြီး အချို့မှာ စစ်အစိုးရအဆက်ဆက် လက်ထက်တွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်ကာ ကျန်ဥပဒေများမှာမူ ဦးသိန်းစိန် အစိုးရ၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး သို့မဟုတ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ဟန်ဆောင်သည့် အားထုတ်မှုများ မှ ပေါ်ထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာအစိုးရများက အဆိုပါ ဥပဒေများကို မည်သို့အသုံးပြုခဲ့၊ အလွဲသုံးခဲ့သည်ကို လည်းကောင်း၊ ထိုဥပဒေများသည် နိုင်ငံတကာ စံနှုန်းများနှင့် မည်သို့ မကိုက်ညီသည်ကိုလည်းကောင်း လေ့လာသုံးသပ်ထားသည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အမျိုးသား ဒီမိုကရေစီ အဖွဲ့ချုပ်က ဦးဆောင်သော မြန်မာအစိုးရသစ်အတွက် ၎င်းတို့အမွေဆက်ခံရရှိထားသည့် အတိတ်ကဖိနှိပ်သည့် ဥပဒေအခြေခံ အဆောက်အအုံကို ပြန်လည်ဖြိုဖျက်ရန် ခိုင်မာသည့် အကြံပြုချက်များကို အစီရင်ခံစာက ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဦးသိန်းစိန် သမ္မတ ဖြစ်လာပြီးနောက် အစိုးရသည် စာပေစိစစ်ရေးကို လျှော့ပေါ့ပေးခဲ့ပြီး နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား အများအပြားကို လွတ်ပေးခဲ့သည့်အပြင် အခြေခံ လွတ်လပ်ခွင့်များကို မြှင့်တင်သည့် ရှေ့ခြေလှမ်းများဟုဆိုကြသည့် ဥပဒေများတစ်ခုပြီးတစ်ခု ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ထိုဥပဒေများမှာ ငြိမ်းချမ်းစွာ

စုဝေးခွင့်ကို ကျင့်သုံးနိုင်စေမည့် ဥပဒေမူဘောင်ကို ဖော်ဆောင်ပေးသော ‘ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ’ ၊ အပေါ်ယံအားဖြင့် အစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များအပေါ် မီဒီယာများ၏ ဝေဖန်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုသော သတင်းမီဒီယာ ဥပဒေ၊ စာနယ်ဇင်းများ မထုတ်ဝေမီ စာပေစိစစ်ရေး တင်ရခြင်းကို ပယ်ဖျက်ပေးသော ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်း ဥပဒေ နှင့် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ တို့ ပါဝင်ကြသည်။

အဆိုပါ ဥပဒေများသည် အစိုးရနှင့် စစ်တပ်က မနှစ်သက်သော ဝေဖန်မှု ပြုလုပ်သူများကို ဦးသိန်းစိန်အစိုးရက ဖမ်းဆီးတရားစွဲရန် အသုံးပြုခဲ့သော နှစ်ဖက်သွားဓားများ ဖြစ်သည်။ Eleven Media Group ၏ အယ်ဒီတာချုပ် ဦးဝေဖြိုးက ‘အရင်က လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်နဲ့ ပတ်သက်လို့ တိုက်ရိုက် ထိန်းချုပ်မှု ရှိတယ်။ အခုတော့ ရာဇဝတ်ပုဒ်မတွေနဲ့ သွယ်ဝိုက် ခြိမ်းခြောက်ထားတယ်’ ဟု လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့ ကို ပြောသည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် စုဝေးခြင်းတို့ကိုလည်း ဦးသိန်းစိန် အစိုးရက ကိုလိုနီခေတ် ဥပဒေများနှင့် စစ်အစိုးရခေတ် ဥပဒေမျိုးစုံကို အသုံးပြုကာ တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုတပ်သည့် ဥပဒေများသည် လွတ်လပ်စွာ ပြောရေးဆိုခွင့်အပေါ် ထင်ထားသည်ထက်ပိုကျယ်ဝန်းသောထိတ်လန့်စရာသက်ရောက်မှု ဖြစ်ပေါ်စေခြင်းကြောင့် အထူး စိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်စွာဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့် ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ်က အဆိုပါ ဥပဒေများ ရှိနေခြင်းကြောင့် ‘လူထုအနေဖြင့် အဖမ်းခံရနိုင်ခြင်း၊ တရားရုံး မတင်မီ ချုပ်နှောင်ခံရခြင်း၊ ငွေကုန်ကြေးကျ များသည့် တရားရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရခြင်း၊ ဒဏ်ငွေနှင့် ထောင်ဒဏ်များ အပြင် ရာဇဝတ်မှုမှတ်တမ်းရှိထားပါက ဘဝအမည်းစက်ထင်ကျန်ရစ်ခြင်း စသည့် အန္တရာယ်တို့ကို အမြဲမပြတ် ရင်ဆိုင်နေရသည်’ ဟု ပြောသည်။

ဒီချုပ် အစိုးရသစ်က ဤအစီရင်ခံစာပါ ဖြစ်ရပ်များနှင့် ဆက်စပ်သော နိုင်ငံရေး အကျဉ်းသား များစွာကို တက်တက်ချင်းမှာပင် အလျင်အမြန်လွှတ်ပေးခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ အစိုးရသစ် ယခုအချိန်လုပ်ရမည်က လွန်ခဲ့သော နှစ်များက ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် စုဝေးခြင်းကို နိုင်ငံတကာ ဥပဒေနှင့်အညီ မဟုတ်ဘဲ ကန့်သတ်ခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများ ပြုခဲ့သည့် ဥပဒေများကို ပယ်ဖျက်ရန် သို့မဟုတ် ကြီးကြီးမားမား ပြင်ဆင်ခြင်းကိုချက်ချင်း ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဒီချုပ်အနေဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ ကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ‘ပြည်သူလူထု ရသင့်ရထိုက်သော လွတ်လပ်မှုနှင့် လုံခြုံမှုကို ထိပါးစေသည့် ဥပဒေများအား ဖျက်သိမ်းမည်’ ဟူသော ကတိကို တည်ရာလည်းရောက်မည်။ ထို့ပြင် ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုင်ငံဝင်ဘာလ ၆ ရက်နေ့က ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ ပုံမှန်လွှမ်းခြုံလေ့လာသုံးသပ်မှု (UPR) တွင် မြန်မာနိုင်ငံက ကတိပြုခဲ့သော လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့်တို့ကို ကာကွယ်ပြီး ထိုအခြေခံ အခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးသူများကို ရန်ပြုခြင်း မရှိစေရန် ဟူသော ကတိကဝတ်ကို ဖြည့်ဆည်းရာ ရောက်မည်ဖြစ်သည်။

အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက် ထုတ်ဖော်ပြောဆို ဆန္ဒပြကြသော နိုင်ငံသားများကို ဖမ်းဆီး၊ နှောင့်ယှက်၊ ထောင်ချသည့် ဥပဒေများကို ပယ်ဖျက် သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်မှန်သော ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပေါ်နေကြောင်း အားကောင်းသောသင်္ကေတ ဖြစ်စေလိမ့်မည်။ မြန်မာပို့စ် ဂျာနယ်၏ အယ်ဒီတာချုပ် ဦးသန်းထိုက်သူက အစိုးရသစ်လက်ထက်တွင် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရခေတ်နှင့်မတူဘဲ ‘သတင်းထောက်တွေကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ အပြစ်ပေးတာတွေ ရှိတော့မှာ မဟုတ်ဘူး။ ဘယ်သူတစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုကိုမှ နှောင့်ယှက်တာ အပြစ်ပေးတာတွေ ရှိတော့မှာ မဟုတ်ဘူးလို့ ကျွန်တော်တို့ မျှော်လင့်ပါတယ်’ ဟု ၎င်း၏ မျှော်လင့်ချက်ကို ပြောပြသည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခြင်းကို ရာဇဝတ်မှုတပ်ခြင်း

၂၀၁၂ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ (ငြိမ်းစုစီ ဥပဒေ) နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်က အဆိုပါ ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေတို့သည် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးမည့် ရှေ့ခြေလှမ်းများအဖြစ် ယူဆခံရသည်။ သို့သော် ပြင်ဆင်ထားသည့်တိုင်အောင် ဥပဒေအရ စုဝေးရန် အစိုးရ၏ ခွင့်ပြုချက် လိုအပ်ပြီး ထိုသို့ စုဝေးခွင့်ကို ငြင်းဆန်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် မည်သည့်နေရာတွင် စုဝေးပြီး မည်သည့်စကားများ ပြောကြားရမည်ကို ကန့်သတ်ပိုင်ခွင့်ကို အာဏာပိုင်များအား ပေးထားသည်။ ထိုအချက်များကို မလိုက်နာပါက ပြစ်ဒဏ်ကျခံရမည်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ အသစ်ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ဦးဆောင်သည့်လွှတ်တော်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော်လည်း ယခင်ဥပဒေပါ ချို့ယွင်းချက်များစွာ ကျန်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။

ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖော်ထုတ်အရေးဆိုခဲ့သော ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြသူများကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းရာတွင် ငြိမ်းစုစီ ဥပဒေကို ပြီးခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ကောင်းကောင်း အသုံးပြုခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ ကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ (AAPP) ၏ အဆိုအရ ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလကုန်ပိုင်း လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အသစ်များ ကျမ်းသစ္စာဆိုသောအချိန်တွင် လူပေါင်း ၁၆၆ ယောက်မှာ ငြိမ်းစုစီ ဥပဒေဖြင့် တရားရင်ဆိုင်နေရပြီး အနည်းဆုံး ၂၂ ဦးမှာ ထိုဥပဒေဖြင့် အပြစ်ရှိကြောင်းဆုံးဖြတ်ခံရကာ အကျဉ်းကျလျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ ဖမ်းဆီးခံရသူများ သို့မဟုတ် အကျဉ်းကျနေသူများထဲတွင် အမျိုးသားပညာရေးဥပဒေ အသစ်ကို ကန့်ကွက် ဆန္ဒပြသည့် သို့မဟုတ် အစိုးရတွင် စစ်တပ်ကနေရာယူထားခြင်းကို ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြသည့် ကျောင်းသားများ၊ ဓာတ်သတ္တုတူးဖော်ရန် သို့မဟုတ် စစ်တန်းလျားဆောက်ရန်အတွက် လယ်ယာမြေများ သိမ်းဆည်းခံရသည့် အတွက် ဆန္ဒပြသည့်လယ်သမားများ၊ အခြားသတင်းထောက်များ ဖမ်းဆီးခံရမှုအတွက် ဆန္ဒပြသည့် သတင်းထောက်များနှင့် အမျိုးသား စည်းလုံး ညီညွတ်ရေး အတွက် တစ်ကိုယ်တော် ဆန္ဒပြသူတို့ ပါဝင်သည်။

အပြစ်ပေးခံရသူ အများစုမှာ အဆိုပါဥပဒေ၏ ကန့်သတ်ချက်ဖြစ်သော ခွင့်ပြုမိန့်မပါဘဲ ဆန္ဒပြခြင်းကို တားမြစ်သည့် ပုဒ်မ ၁၈ ကို ချိုးဖောက်ခြင်း၊ ထိုသို့ စုဝေး ဆန္ဒပြရာတွင်စည်းကမ်းချက်များစွာကို ချိုးဖောက်သည့် ပုဒ်မ ၁၉ တို့ဖြင့် အရေးယူခံရခြင်း ဖြစ်သည်။ အစိုးရ သို့မဟုတ် စစ်တပ်ကို ဆန့်ကျင်ဆန္ဒပြသည့် အတွက်

ငြိမ်းစုစီဥပဒေတွင်ပါရှိသည့်စွဲချက်များကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်အရေအတွက်ကို ကြည့်ရုံမျှ သက်သက်မျှဖြင့် အဆိုပါဥပဒေသည် အခွင့်အရေးချိုးဖောက်သည့်အလားအလာမည်မျှရှိကြောင်းကို ထင်ထင်ရှားရှားသိရှိနိုင်သည်။

‘ဒီဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်တဲ့အတွက် လူတွေက ဆန္ဒပြလို့ ရပြီလို့ ထင်ကြတာ။ တကယ်တော့ ဒီဥပဒေကြောင့် ထောင်ထဲရောက်တဲ့လူတွေ အများကြီးပဲ။ ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံတစ်ခုမှာ ဆန္ဒပြဖို့ ခွင့်ပြုမိန့် တောင်းဖို့ မလိုအပ်ပါဘူး’ ဟု သတင်းထောက် တစ်ဦးက ဆိုသည်။

ပုဒ်မ ၁၈ ၏ ပြစ်ဒဏ်မှာ အများဆုံး ထောင်ဒဏ် ခြောက်လသာ ဖြစ်သော်လည်း တကယ့်လက်တွေ့တွင်မူ ဆန္ဒ တစ်ခါပြုရုံမျှဖြင့် နှစ်ပေါင်းများစွာ ထောင်ချခံရနိုင်သည်။ မည်မျှပင် အေးအေးချမ်းချမ်း စီတန်းလှည့်လည် ဆန္ဒပြသည်ဖြစ်စေ မြို့နယ်တစ်ခုထက်ပို၍ဖြတ်သန်းပါက ထိုဖြတ်သန်းသွားသော မြို့နယ် တစ်ခုချင်းစီအလိုက် ဥပဒေချိုးဖောက်မှုဖြင့်ပြစ်ဒဏ်ပေးခံရသည်။ ထိုပြစ်မှု တစ်ခုချင်းစီကို သီးခြားစီ တရားစွဲဆိုပြီးလျှင် ပြစ်ဒဏ်များကိုလည်း တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်းမဟုတ်ဘဲ သီးခြားစီ ကျခံစေသည်။

ဆန္ဒပြသူများသည် ဗြိတိသျှ ကိုလိုနီခေတ် ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြစ်သော ရာဇသတ်ကြီး၏ ‘ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေး’ အတွက် စွဲဆိုသောစွဲချက်များကိုလည်း ရင်ဆိုင်ကြရသည်။ လွတ်တော်အသစ် စတင်သည့် အချိန်တွင် အနည်းဆုံး လူ ၁၀၀ ဦးမှာ အဆိုပါ ရာဇသတ်ကြီးပါစွဲချက်များကိုရင်ဆိုင်နေရပြီး အနည်းဆုံး ၆၉ ဦးမှာ အာမခံ မရဘဲ ထိန်းသိမ်းခံထားကြရသည်။

ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ‘နိုင်ငံတော် အစိုးရကိုဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတော် ငြိမ်ဝပ်ရေးကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်သည့် ပြစ်မှုကို တစ်ဦးတစ်ယောက်သောသူက ကျူးလွန်ချင်လာအောင် အများပြည်သူကိုသော်လည်းကောင်း၊ အများပြည်သူ၏ သီးခြားလူစုကိုသော်လည်းကောင်း ကြောက်ခြင်း၊ ထိတ်လန့်ခြင်း တစ်ခုခုဖြစ်စေရန် အကြံရှိလျှင်၊ သို့တည်းမဟုတ် ထိုသို့ ဖြစ်စေတန်ရာသည့်အကြောင်းရှိလျှင်’ ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်အထိ ပြစ်ဒဏ်ချနိုင်သည်ဆိုသော ပြဋ္ဌာန်းချက်ပုဒ်မဖြင့်လည်း ဆန္ဒပြသူ အများအပြား စွဲချက်တင်ခံရသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့က နိုင်ငံရေးမှ တပ်မတော်အားနောက်ဆုတ်ရန် ရန်ကုန်တွင် ဆန္ဒပြရာတွင် ဝိုင်းဝန်း ဦးဆောင်ခဲ့သည့် တက္ကသိုလ်ကျောင်းသား ကိုဇေယျာလွင်၊ ကိုပိုင်ရဲသုနှင့် ကိုနန်းလင်းတို့ကို မြို့နယ် နှစ်ခုတွင် ငြိမ်းစုစီဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၈ နှင့် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) တို့ ဖြင့် စီရင်ချက် ချခဲ့သည်။ ၎င်းတို့အတွက်စီရင်ချက်မှာ အများပြည်သူအကြား သဘောထားကွဲစရာ ကိစ္စရပ်တစ်ခုအပေါ် ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒတစ်ခါ ပြမိခြင်းကြောင့် တစ်ဦးလျှင် ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ်စီ ကျခံခဲ့ရသည်။ ထိုပြစ်ဒဏ်များကို ဒီချုပ်အစိုးရက ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ပယ်ဖျက်ပေးခဲ့သည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြသူများစွာ အဆိုပါ ပုဒ်မဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးခံနေကြခြင်းကြောင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြသူများကို ပြစ်ဒဏ် အများဆုံး ပေးနိုင်ရန် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) ကို အသုံးပြုခြင်းသည် လုပ်လေ့လုပ်ထရှိသည့်

ကိစ္စတစ်ရပ် ဖြစ်သည်။ AAPP အဆိုအရ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၉ ရက်နေ့အထိ ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) ဖြင့် စွဲချက်တင်ခံထား ရသူ ၁၀၀ ကျော် ရှိပြီး ၎င်းတို့ထဲမှ ၁၀ ဦးမှလွဲလျှင် အားလုံးမှာ ငြိမ်းစုစီပုဒ်မ သို့မဟုတ် ရာဇသတ်ကြီး၏ ‘ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်သော အစုအဝေး’ ဆိုင်ရာ ပုဒ်မများဖြင့်လည်း စွဲချက်တင်ခံထားရသည်။ ပုဒ်မ ၁၈ နှင့် ၅၀၅ (ခ) တို့ဖြင့် အကြိမ်များစွာ စွဲချက်တင်ခံရဖူးသော တက်ကြွလှုပ်ရှားသူ ကိုဝေဠုက ‘လူတွေက သူတို့ရဲ့ အခြေအနေတွေကို သူတို့ရဲ့ ၁၀တွေနဲ့ ရင်းပြီး ပြောဆိုကြတယ်။ သူတို့က ပုဒ်မ ၁၈ ဟာ အန္တရာယ် အများဆုံးလို့ ထင်ကြပေမယ့် တကယ်တော့ ပုဒ်မ ၁၈ ဟာ အပေါ်ယံယောင်ပြပဲဖြစ်ပြီးတော့ တကယ်သုံးတဲ့ပုဒ်မက ၅၀၅ (ခ) ပါ’ ဟု ပြောသည်။

အာဏာပိုင်များက ဖမ်းဆီးခံရသူများကို ပြစ်ဒဏ် ပိုမိုကျခံစေရန် လွန်ခဲ့သော တစ်နှစ်၊ နှစ်နှစ်က ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ဆန္ဒပြမှုများကိုပါ ထပ်၍ အပြစ်ပေးသည်။ ဥပမာ - ဇေယျာလွင်နှင့် နန်းလင်းတို့ကို ၂၀၁၄ ခုနှစ်က အမျိုးသား ပညာရေး ဥပဒေကို ဆန္ဒပြခဲ့သည့်အတွက် ပြစ်ဒဏ်ထပ် ကျခံရမည်ဟု ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် အသိပေး ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ငြိမ်းစုစီပုဒ်မအသစ်၏ ကောင်းမွန်သည့်အချက်တစ်ချက်မှာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ပြီးနောက် ၁၅ ရက်အတွင်းမှာသာ တရားစွဲဆိုရမည်ဟုပြဋ္ဌာန်းလိုက်ခြင်းဖြင့် အထက်ပါ မတော် မတရားပြုကျင့်မှုမျိုးကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုတွင် ပါဝင်ခြင်းများအတွက် ဖမ်းဆီးခြင်းနှင့်ရုံးတင်တရားစွဲဆိုခြင်းများမှာ အစိုးရသစ် လက်ထက်အထိ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ ဥပမာ - မေလ ၁၅ ရက်နေ့က ရန်ကုန်မြို့လယ်တွင် ဘာသာပေါင်းစုံ ‘ငြိမ်းချမ်းရေး လမ်းလျှောက်ပွဲ’ ခေါင်းဆောင်များကို ဖမ်းဆီးကာ ထိုဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ မေလ ၂၃ ရက်တွင် ရန်ကုန်မှ လက်ပံတောင်း ကြေးနီစီမံကိန်းသို့ တစ်ကိုယ်တော် လမ်းလျှောက်သူကို ဖမ်းဆီးကာ တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။

အင်တာနက် သုံးစွဲမှုကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အင်တာနက် သုံးစွဲမှု ဆတက်ထမ်းပိုး တိုးတက်လာခဲ့ပြီး ၎င်းနှင့်အတူ အစိုးရက အင်တာနက်ကို ထိမ်းချုပ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုလည်း မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ထိုသို့ ထိမ်းချုပ်ရာတွင် လတ်တလော သုံးနေသည့် လက်နက်တစ်ခုမှာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေဖြစ်သည်။ ထိုဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) အရ ‘ဆက်သွယ်ရေး ကွန်ရက် တစ်ခုခုကို အသုံးပြု၍ လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးအား ခြောက်လှန့် တောင်းယူခြင်း၊ အနိုင်အထက်ပြုခြင်း၊ မတရား တားဆီးကန့်ကွက်ခြင်း၊ အသေရေဖျက်ခြင်း၊ နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ မလျော်ဩဇာသုံးခြင်း သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း’ ကို ပြုလုပ်ပါက ထောင်ဒဏ် သုံးနှစ်အထိ ချမှတ်နိုင်သည်။ အစိုးရ သို့မဟုတ် တပ်မတော်ကို ‘စော်ကားပုတ်ခတ်’ သည်ဟု ယူဆသည့် လူမှုမီဒီယာပေါ်မှ ရေးသားချက်များကို တရားစွဲရန် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရက ထိုဥပဒေကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ ကြမ်းတမ်းသော သို့မဟုတ်

‘စော်ကားပုတ်ခတ်သော’ ပြောဆိုမှုများအတွက် ထိုဥပဒေကို အသုံးပြုကာ ဆက်လက် တရားစွဲဆိုလျက် ရှိသည်။

ဖေ့စ်ဘွတ်ပေါ်တွင် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ကို စော်ကားပုတ်ခတ်သည်ဟု ယူဆခံရသော ရေးသားမှုတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် လူသားခြင်း စာနာထောက်ထားရေး လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်သူ ပက်ထရစ်ခွန်ဂျာလီ ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလက ထောင်ဒဏ် ခြောက်လ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက တပ်မတော် ယူနီဖောင်း အရောင်သစ်ကို ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ ထာဝရအရောင်နှင့် တူသည်ဟု ရေးသားခဲ့သောကြောင့် စစ်တပ်ကို ‘အသရေဖျက်’ ခြင်းဟုဆိုကာ မချောစန္ဒီထွန်းကို ထောင်ဒဏ် ခြောက်လ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလက ကဗျာဆရာ မောင်ဆောင်းခက သမ္မတ၏ ဆေးမင်ကြောင်ပုံကို ၎င်း၏ ပုရိသလိင်အင်္ဂါတွင် ရေးထိုးထားသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက်သော ကဗျာ တစ်ပုဒ်ကို အွန်လိုင်းတွင် တင်ခဲ့သောကြောင့် ပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) ဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ဒီဇင်ဘာလတွင် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) ဖြင့်ပါ ထပ်မံစွဲဆိုခြင်းဖြင့် ၎င်းသည် ထောင်ဒဏ် ငါးနှစ်အထိ ကျခံရနိုင်သည့်အနေအထားရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၆ ခုနှစ် မေလတွင် ၎င်းကို အပြစ်ရှိ ကြောင်း စီရင်ချက် ချခဲ့ပြီး အချုပ်ကာလ (ခြောက်လ) ကို ပြစ်ဒဏ်အဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ အစိုးရ ပြောင်းလဲခဲ့သော်လည်း ကြမ်းတမ်းသည့် သို့မဟုတ် စော်ကားသည်ဟု ယူဆရသော စကားများအတွက် ထိုဥပဒေကို ဆက်လက်အသုံးပြုနေဆဲဖြစ်သည်။ ဖေ့စ်ဘွတ်ပေါ်တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၊ သမ္မတ ဦးထင်ကျော်နှင့် ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်တို့ကို စော်ကားသော ရေးသားမှုအတွက်ဟူသောစွပ်စွဲချက်ဖြင့် ပုဒ်မ ၆၆ (ဃ) ဖြင့် ဦးနေမျိုးဝေကို မေလ ၁၉ ရက်နေ့က တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ယခုအစီရင်ခံစာ ရေးသားချိန်တွင် ၎င်း၏ အမှုမှာ စစ်ဆေးဆဲ ဖြစ်သည်။

ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေကို မပြဋ္ဌာန်းခင်က အင်တာနက်ပေါ်တွင်အလားတူပြောဆိုမှုမျိုးစုံကို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ် ထားသော အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေကို အသုံးပြုကာ အင်တာနက်ပေါ်တွင် ရေးသားမှုများကို အပြစ်ပေးရန် အစိုးရက မကြာခဏ အသုံးပြုခဲ့သည်။ ဦးသိန်းစိန်လက်ထက် တိုးတက်မှုတစ်ခုမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အဆိုပါဥပဒေကို ပြင်ဆင်ကာ ပြစ်ဒဏ်များကို သိသိသာသာ လျှော့ချခဲ့ခြင်းဖြစ်သော်လည်း အွန်လိုင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ ရေးသားပြောဆိုမှုများကို ယခုအခါ ဆက်သွယ်ရေး ဥပဒေဖြင့် ပြောင်းလဲ တရားစွဲဆိုနေပြီဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ၏ လွတ်လပ်စွာ ဆန္ဒဖော်ထုတ်ခွင့် စံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီသွားအောင် ထိုဥပဒေနှစ်ခုလုံး၏ ဘောင်ကို ချဲ့ရန် လိုအပ်သည်။

ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှု

ဦးသိန်းစိန်အစိုးရ၏ အရာရှိများသည် အစိုးရ သို့မဟုတ် တပ်မတော်ကို အဆိုးမြင်သွားစေသည့် သို့မဟုတ် စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည့် အရေးအသားများ ရေးသားသည်ဟုဆိုသော သတင်းထောက်များကို ရာဇသတ်ကြီးနှင့် သတင်းမီဒီယာ ဥပဒေပါ အသရေဖျက်စေမှု ပုဒ်မများကို လှိုင်လှိုင်သုံးစွဲ အရေးယူခဲ့သည်။

မီဒီယာကို တရားစွဲဆိုခြင်းသည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားကိစ္စများကို သတင်းစာများနှင့် သတင်းထောက်များက သတင်းတင်ပြမှုကို လျော့ကျစေနိုင်ခြင်း၊ မိမိတို့ကိုယ် မိမိတို့ ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လာစေနိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် အထူးစိုးရိမ်ဖွယ်ဖြစ်သည်။

DVB media group ၏ ဗျူရိုတာဝန်ခံ ဦးတိုးဇော်လတ်က အောက်ပါအတိုင်း ပြောသည်။

ကျွန်တော်တို့မှာ စာပေစိစစ်ရေး ကြိုတင်ရတာ မရှိတော့ပါဘူး။ ဒါပေမယ့် နောက်မှ စိစစ်ရေး လိုက်လုပ်တာတော့ ရှိနေပါတယ်။ ... သူတို့က ခင်ဗျားကို တရားစွဲနိုင်တယ်။ ပြဿနာရှာနိုင်တယ်။ ခင်ဗျားအနေနဲ့ အလွယ်တကူ ဒုက္ခ ရောက်နိုင်တယ်။ ခရစ်နှစ်တွေအကြောင်းနဲ့ သူတို့ ဘယ်က ပိုက်ဆံတွေ ရသလဲဆိုတာ ခင်ဗျား ဆောင်းပါးရေးမယ်ဆိုရင် ခင်ဗျားမှာ အန္တရာယ်တွေ ရှိလာပြီ။ ခင်ဗျားမှာ ခိုင်မာတဲ့ သက်သေ အထောက်အထား ရှိရင်တောင် ခင်ဗျားကို အသရေဖျက်မှုနဲ့ တရားစွဲလို့ ရတယ်။

အသရေဖျက်မှုပါ ပြစ်ဒဏ်များသည် ပြစ်မှုနှင့် ပြစ်ဒဏ် အမြဲပင်မမျှတသဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖော်ထုတ်ခွင့်ကို ချိုးဖောက်သည့်အတွက် ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှုဥပဒေများကို ပယ်ဖျက်သင့်သည်ဟု လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့ က ယုံကြည်သည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှု ဥပဒေများသည် အလွယ်တကူ အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်နိုင်ပြီး ထောင်ကျသည်အထိ ပြင်းထန်သော အကျိုးဆက်များ ခံရစေနိုင်သည်။ ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှုဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းပယ်ဖျက်သည့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအရေအတွက် တစ်နေ့တစ်ခြား များပြားလာခြင်းကြည့်လျှင် နာမည်ဂုဏ်သတင်း အထူးသဖြင့် အစိုးရ အရာရှိများ၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို ကာကွယ်ရန် ဆိုသည့် အကြောင်းပြချက်အတွက် ထိုဥပဒေများမလိုအပ်ကြောင်း သိနိုင်သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၀ အရ ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှုဖြင့် မြန်မာပို့စ် ဂျာနယ်မှ သတင်းထောက် နှစ်ယောက်ကို တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးမှု အစီအစဉ်က ကျင်းပသော ဒေသဆိုင်ရာ အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲ တစ်ခုတွင် တပ်မတော်သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ဗိုလ်မှူး သိန်းဇော် ပြောကြားသည်ဟုဆိုသော မှတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ၂၀၁၄ ဇန်နဝါရီလတွင် မြန်မာပို့စ်ကရေးသားခဲ့သည့် ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကို အကြောင်းပြုကာ တရားစွဲဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ လွှတ်တော်အတွင်း တပ်မတော်သား လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အရေအတွက် လျော့ချရန် လိုအပ်သည် ဟူသော ဆွေးနွေးမှုတစ်ခုတွင် ဗိုလ်မှူး သိန်းဇော်က ပညာအရည်အချင်း နိမ့်ပါးခြင်းကြောင့် လွှတ်တော်တွင် စစ်တပ်က ပါဝင်နေရခြင်း ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားသည်ဟု ဆောင်းပါးတွင် ၎င်းပြောစကားကို ကိုးကား ရေးသားခဲ့သည်။ အဆိုပါ ဆောင်းပါးကို အခြား မီဒီယာများက ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဗိုလ်မှူးကို ၎င်း၏ စကားများအပေါ် အများအပြားကဝေဖန်ခဲ့ကြသည်။ ဗိုလ်မှူးက ရဲစခန်းတွင် အယ်ဒီတာချုပ် ဦးသန်းထိုက်သူနှင့် လက်ထောက်သတင်းထောက်ချုပ် ဦးစန်းမိုးထွန်းတို့ကို အသရေဖျက်မှုဖြင့် အမှုဖွင့်ခဲ့သည်။ တစ်နှစ်ခန့် တရားရင်ဆိုင်ပြီးနောက် ၎င်းတို့နှစ်ဦးလုံးကို အပြစ်ရှိသည်ဟု

ဆုံးဖြတ်ကာ ထောင်ဒဏ် နှစ်လစီ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦး ၂၀၁၅ ခုနှစ် မေလတွင် အကျဉ်းထောင်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။

ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာနသည် စာပုံနှိပ်စက်များကို ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးထက် ပိုမိုပေးဝယ်ယူခဲ့သည်ဟု ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် Weekly Eleven Journal က သတင်းဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ရေးသားခြင်းကြောင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှု ပုဒ်မ ၅၀၀ ဖြင့် Eleven Media မှ သတင်းသမား ငါးဦးကို တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ထိုသတင်းမှာ မှားယွင်းသောကြောင့် Eleven Media က တောင်းပန်သင့်ကြောင်း အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော စာနယ်ဇင်းကောင်စီသို့ ပြန်ကြားရေး ဝန်ကြီးဌာနက အကြောင်းကြားစာပေးပို့ခဲ့သည်။ ဂျာနယ်က ၎င်း၏ ဆောင်းပါးမှန်ကန်သည်ဟု ရပ်တည်ခဲ့ပြီး ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ စာပုံနှိပ်စက်ဝယ်ယူခဲ့သော ဌာနက တရားလို ပြုလုပ်ပြီး အသရေဖျက်မှုဖြင့် တရားစွဲသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်နေ့တွင် အမှုကို စတင်စစ်ဆေးခဲ့ပြီး ဤအစီရင်ခံစာ ရေးသားချိန်တွင် အမှုမှာ စစ်ဆေးဆဲ ဖြစ်သည်။

၂၀၁၄ ခုနှစ် မတ်လတွင် ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော သတင်းမီဒီယာ ဥပဒေတွင် အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်း တိကျမှု မရှိသော စကားလုံးများဖြင့် ရေးသားထားသော ကျင့်ဝတ်များ ပါရှိပြီး ‘ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၊ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခု၏ ဂုဏ်သိက္ခာကို တမင်ထိခိုက်စေသော အရေးအသား’ ကို မရေးသားရန် တားမြစ်ချက်လည်း ပါဝင်သည်။ ထိုတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ပါက အဆိုပါ ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၅ (ခ) အရ ဒဏ်ငွေ ကျပ် ၁၀ သိန်းအထိ ချမှတ်နိုင်သည်။ မြန်မာသံတော်ဆင့် ဂျာနယ်တွင် ဒီချုပ် အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးကို အင်တာဗျူးကာ ရေးသားသော အင်တာဗျူးတစ်ခုတွင် ဒီချုပ်အဖွဲ့ဝင်က သမ္မတကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်ခဲ့ပြီး ထိုအင်တာဗျူးကို ထည့်ခဲ့သည့်အတွက် မြန်မာသံတော်ဆင့် ဂျာနယ်၏ အယ်ဒီတာချုပ်မှစကာ ဖြန့်ချိရေး ဝန်ထမ်းအထိ ဝန်ထမ်း ၁၁ ဦးအထိကို ထိုစဉ်ကသမ္မတ ဦးသိန်းစိန်ကို အသရေဖျက်မှုဖြင့် တရားစွဲရာတွင်အဆိုပါ ပုဒ်မကို သုံးစွဲခဲ့သည်။

အဆိုပါ ဂျာနယ်၏ လက်ရှိ အယ်ဒီတာချုပ် ဦးအောင်ကျော်မင်းက ထိုသတင်းဆောင်းပါးမှာ အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက် ဖြစ်သည်ဟု ပြောသည်။ ‘အစိုးရအပေါ် အတိုက်အခံရဲ့ ဝေဖန်မှုဟာ အရေးကြီးပါတယ်။ လက်ရှိအစိုးရအပေါ် အတိုက်အခံရဲ့ အမြင်ကို ပြည်သူတွေ သိသင့်တယ်’ ဟု ၎င်းက ပြောသည်။ သို့သော် ရှစ်လခန့် အမှုရင်ဆိုင်ပြီးနောက် ထိုစဉ်ကအယ်ဒီတာချုပ် ဦးကျော်စောဝင်းနှင့် သတင်းရေးသားသူ အံ့ခေါင်မင်း တို့ကို တရားရုံးက ‘ဦးသိန်းစိန်သည် ကျွန်ုပ်တို့၏ မိဘသဖွယ်ဖြစ်သည်။ ဤကိစ္စသည် သားသမီးက မိဘကို ဇော်ကားသလို ဖြစ်သည်’ ဟု ဆိုကာ အပြစ်ရှိကြောင်း စီရင်ချက် ချခဲ့သည်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးကို အမြင့်ဆုံး ပြစ်ဒဏ်ဖြစ်သော ဒဏ်ငွေ ကျပ် ၁၀ သိန်းစီ ချမှတ်ခဲ့သည်။

မီဒီယာကို ဖိနှိပ်သော အခြား ဥပဒေများ

အသရေဖျက်မှုသည် အသံစွာသည့်မီဒီယာများအပေါ် ဦးသိန်းစိန်အစိုးရအသုံးပြုခဲ့သည့် တစ်ခုတည်းသော လက်နက်မဟုတ်ပေ။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်က ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော တရားရုံးများကို မထိမဲ့မြင်ပြုမှု ဥပဒေသည် အရေးပါသော အခြား ဥပဒေတစ်ခုဖြစ်ကာ ထိုဥပဒေသည် ပြစ်မှုဆိုင်ရာ မထိမဲ့မြင်ပြုမှုကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် အလွန်ကျယ်ပြန့်ပြီး ‘တရားရုံး၏ ဥပဒေအရအပ်နှင်းထားသော အခွင့်အာဏာကို သိမ်းစေ’ သော သို့မဟုတ် တရားစီရင်ရေးအပေါ် အများပြည်သူ ယုံကြည်ကိုးစားမှုကို လျော့နည်းစေသော အပြုအမူတိုင်းကို တားမြစ်သည်။ ထို့ပြင် တရားရုံးက စီရင်ချက်မချမီ အမှုနှင့်ပတ်သက်သော အချက်များရေးသားခြင်းကိုလည်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်သတ်ထားသည်။ ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ပါက ထောင်ဒဏ် ခြောက်လ သို့မဟုတ် ဒဏ်ငွေ ကျပ် ၁၀၀,၀၀၀ ကျခံရနိုင်သည်။ ဤကန့်သတ်ချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစီရင်ရေးအကြောင်း မီဒီယာများက သတင်းရေးသားနိုင်စွမ်းကို များစွာ ကန့်သတ်ပစ်လိုက်သည်။

Eleven Media Group ၏ ဝန်ထမ်းများ အသရေဖျက်မှုအမှုရင်ဆိုင်ရာတွင် ထွက်ဆိုချက်များကို ကိုးကားရေးသားသော ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ်အတွက် Daily Eleven သတင်းစာဝန်ထမ်း ၁၇ ဦးကို တရားရုံးကို ပြစ်မှုဆိုင်ရာ မထိမဲ့မြင် ပြုမှုဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ငါးလကြာပြီးနောက် ၁၄ ဦးကို ဒဏ်ငွေ ကျပ် ၃၀,၀၀၀ စီဒဏ်ရိုက်ခဲ့ပြီး ကျန် သုံးဦးကို အသရေဖျက်မှုမမြောက်သဖြင့် အမှုမှ လွတ်ပေးခဲ့သည်။ ၁၄ ဦးကို ထောင်ဒဏ် အပြစ်မပေးခဲ့ခြင်းမှာ နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖိအားပေးခြင်းကြောင့်ဟု Eleven Media ၏ အယ်ဒီတာချုပ် ဝေဖြိုးက ယုံကြည်သည်။ အာဏာပိုင်တွေက ‘ကျွန်တော်တို့ကို ထောင်ထဲထည့်ဖို့ အကြောင်းရှာနေတာ’ ဟု ၎င်းက ပြောသည်။

စုံစမ်းထောက်လှမ်းရေးသားသော သတင်းထောက်များကိုလည်း ကျယ်ပြန့်စွာ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသော ၁၉၂၃ ခုနှစ် -မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ လျှို့ဝှက်ချက်များအက်ဥပဒေ-ကို အသုံးပြုကာ နှိပ်ကွပ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့က ယူနတီဂျာနယ် သည် စစ်တပ်က ပေါက်မြို့နယ်တွင် လယ်သမားများ၏ လယ်ယာမြေများကို သိမ်းဆည်းကာ တည်ဆောက်ထားသော စစ်တပ်စက်ရုံတစ်ရုံအကြောင်းကို မျက်နှာဖုံး သတင်း ရေးသားခဲ့သည်။ သတင်းဆောင်းပါးတွင် စက်ရုံ၏ ဓာတ်ပုံကို ဖော်ပြခဲ့ပြီး ထိုစက်ရုံသည် ဓာတုလက်နက် စက်ရုံဖြစ်သည်ဟု စွပ်စွဲရေးသားခဲ့သည်။ အစိုးရက ထိုသတင်းကို ငြင်းဆန်ခဲ့ပြီး ‘တားမြစ်နယ်မြေ’ ကို ဖြတ်ကျော်ဝင်ရောက်ပါက ထောင်ဒဏ် ၁၄ နှစ်အထိ ချနိုင်သော မြန်မာအစိုးရလျှို့ဝှက်ချက်များအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃(၁)(က) ကို ချိုးဖောက်သည်ဟုဆိုကာ သတင်းထောက် လေးယောက်နှင့် ယူနတီဂျာနယ်၏ အမှုဆောင် အရာရှိချုပ်တို့ကို တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ သတင်းထောက်များက မြေယာသိမ်းဆည်းမှု သတင်းအတွက် စုံစမ်းစဉ် ဓာတ်ပုံရိုက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုအချိန်က စက်ရုံနယ်မြေကို ကန့်သတ်နယ်မြေဖြစ်ကြောင်း ဆိုင်းဘုတ်ရေးသား ထားခြင်း မရှိကြောင်း ထွက်ဆိုခဲ့သော်လည်း ငါးဦးလုံးကို ထောင်ဒဏ် ၁၀ နှစ်စီ ချမှတ်ခဲ့ပြီး အယူခံဝင်သောအခါ ထောင်ဒဏ် ခုနစ်နှစ်သို့ လျော့ချပေးခဲ့သည်။

နိဂုံးချုပ်အားဖြင့် ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့် ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်း ဥပဒေသည် ယခင်ဥပဒေထက် များစွာ တိုးတက်လာသော်လည်း ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူများကို ပုံနှိပ်နိုင်သည့် အကြောင်းအရာ ကြီးကြီးမားမား ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေသေးသည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ်က နိုင်ငံမဲ့ ရိုဟင်ဂျာလူနည်းစုများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှေးမဆွက နေထိုင်ခဲ့သည့် သမိုင်းအထောက်အထားများ ရှိကြောင်း ဖော်ပြသည့် ပြက္ခဒိန် ပုံနှိပ်သူ ငါးဦးကို ထိုဥပဒေဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ထို ငါးဦးကို အပြစ်ရှိကြောင်း ဆုံးဖြတ်ကာ ဥပဒေအတိုင်း ဒဏ်ငွေ ကျပ် ၁၀ သိန်းစီ ဒဏ်ရိုက်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ၎င်းတို့ကို (အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော အများပြည်သူ ‘ထိတ်လန့်’ စေမှု) ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) ကို ချိုးဖောက်မှုဖြင့် ပြန်လည် ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။

ကိုးကွယ်ရာဘာသာကို ‘စော်ကား’ ခြင်းအတွက် ဥပဒေများ

ကိုလိုနီခေတ် ရာဇသတ်ကြီးတွင် ဘာသာရေးကို ‘ပုတ်ခတ်စော်ကား’ သော သို့မဟုတ် ဘာသာရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ခံစားချက်ကို ‘ထိခိုက်’ စေသော စကားများကို ပြစ်ဒဏ်ပေးသည့် ပုဒ်မ များစွာ ပါရှိသည်။ ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၂၉၅ (က) သည် ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာရေး စိတ်ဓာတ်ကို နာကြည်းစေရန် ‘ကြိရွယ်၍ မသမာစိတ်ဖြင့်’ ကြိုးစားလျှင် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်အထိ ချနိုင်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၂၉၈ (က) တွင် လူတစ်ဦး၏ ‘ဘာသာရေးစိတ်ဓာတ်ကို နာကြည်းစေလျှင်’ ထောင်ဒဏ် တစ်နှစ်အထိ ချနိုင်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဘာသာရေး အစွန်းရောက်မှု မြင့်တက်လာခြင်း၏ အကျိုးရလဒ် တစ်ခုမှာ လူများစုကိုးကွယ်သည့်ဗုဒ္ဓဘာသာကို စော်ကားသည်ဟု ဆိုခံရသူများကို အင်အားကြီးသော ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုန်းတော်ကြီး တစ်စုကိုယ်စား စွဲဆိုအပြစ်ပေးရာတွင် ထိုဥပဒေများကို အသုံးပြုမှုမြင့်လာခြင်းဖြစ်သည်။

အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်၏ ပြန်ကြားရေးအရာရှိဟောင်း စာရေးဆရာ ထင်လင်းဦးသည် ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဧပြီလ အစိုးရသစ်က အကျဉ်းသားများ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်ပေးသည့်အခါ ပြန်လွတ်လာချိန်အထိ တစ်နှစ်ကျော် ထောင်ဒဏ်ကျခံခဲ့ရသည်။ ၎င်းသည် ပုဒ်မ ၂၉၅ (က) ကို ကျူးလွန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ခံရပြီးနောက် အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ် ကျခံနေရခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြစ်ဒဏ် ကျခံရခြင်းမှာ ၂၀၁၄ ခုနှစ်က စာပေဟောပြောပွဲ တစ်ခုတွင် ၎င်းက မျိုးချစ်ဘုန်းတော်ကြီး အချို့၏ လူမျိုးရေး မုန်းတီးအောင် ဟောကြားနေမှုများကို ဗုဒ္ဓအဆုံးအမနှင့် မညီညွတ်ဟု ဝေဖန်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမျိုး ဘာသာ သာသနာ စောင့်ရှောက်ရေး အဖွဲ့ (မဘသ) ၏ ဖိအားပေးခြင်းကြောင့် တရားရုံးက ဦးထင်လင်းဦးကို အာမခံ မပေးခဲ့ပေ။ တရားခွင်ကိုလည်း ခြိမ်းခြောက်ဖိအားပေးမှုများအကြားတွင် စစ်ဆေးခဲ့ရသည်။

ရန်ကုန်ရှိ VGastro ဘား၏ အထွေထွေ မန်နေဂျာ နယူးဇီလန်နိုင်ငံသား ဖိလစ် ဘလက်ဂျစ် နှင့် ၎င်း၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် နှစ်ဦး၏ အမှုတွင်လည်း ဘုန်းတော်ကြီးအဖွဲ့အစည်းများ၏ အလားတူ ဖိအားပေးခြင်းများ ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလက ၎င်းတို့သည် ဖေ့စ်ဘွတ်တွင် ဗုဒ္ဓပုံတော်ကို နားကြပ်တပ်ထားသည့် ၎င်းတို့ ဘားဆိုင်ကြော်ငြာ တစ်ခုကို တင်ခဲ့သည်။ ထိုပုံကို ချက်ချင်း ပြန်လည် ဖြုတ်ချကာ တောင်းပန်ခဲ့သော်လည်း

ဘုန်းတော်ကြီးများ၏ တိုင်ကြားချက်ကြောင့် ရဲက ၎င်းတို့သုံးဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ၂၀၁၅ ခုနှစ် မတ်လတွင် ၎င်းတို့သုံးဦးလုံးကို အလုပ်ကြမ်းနှင့် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ်ခွဲစီချမှတ်ခဲ့သည်။ ဘလက်ဝုဒ် ကို ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၂၂ ရက်နေ့က သမ္မတ၏ လွှတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် လွတ်ပေးခဲ့သော်လည်း ကျန်နှစ်ဦးမှာ ဤအစီရင်ခံစာ ရေးသားချိန်အထိ ထောင်ထဲတွင် ရှိနေသေးသည်ဟု ယုံကြည်ရသည်။

တရားစွဲဆိုသည့် လုပ်ပုံလုပ်နည်းက ပိုမိုထိခိုက်

လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ကို ပြစ်ဒဏ်ပေးသည့် ဥပဒေများ၏ ဒဏ်ကို မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားစွဲဆိုသည့် လုပ်ပုံလုပ်နည်းများကြောင့် ပိုမိုထိခိုက်ခံစားရသည်။ ဥပမာ ဆန္ဒပြမှု တစ်ခုအတွက် တရားရုံးပေါင်းများစွာက တရားစွဲဆိုခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်များကို သီးခြားစီကျခံစေခြင်း စသည့် တရားရေးလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော ကိစ္စရပ်များမှာ နိုင်ငံရေးနှင့်မဆိုင်သော အမှုများတွင်လည်း တွေ့ရသည်ဆိုသော်လည်း ဆန္ဒပြမှု တစ်ခုတည်းအတွက် ယုတ္တိမရှိ ရှည်လျားသည့် ထောင်ဒဏ် ကျခံရစေနိုင်သည်။ ဒီမိုကရေစီ စဉ်ဆက်မပြတ် လှုပ်ရှားမှု၏ ခေါင်းဆောင် ကိုထင်ကျော်၏ အမှုမှာ ထိုသို့သော တလွဲအသုံးချမှုရှိနိုင်ခြင်းအတွက် သာဓက ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ် မေလက ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြမှု တစ်ခုအတွက် ကိုထင်ကျော်ကို မြို့နယ် ၁၂ ခုတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ပြစ်ဒဏ်များကို တစ်ပေါင်းတစ်စည်းတည်း မဟုတ်ဘဲ သီးခြားစီ ကျခံစေခြင်းကြောင့် ၎င်းမှာ ဆန္ဒတစ်ခါပြုသည့်အတွက် ထောင်ဒဏ် ၁၃ နှစ်နှင့် ခြောက်လ ချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။

ထောင်ဒဏ်နှစ်နှစ်နီးပါး ကျခံပြီးနောက် ၎င်းကို အစိုးရသစ်က ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် ပေးခဲ့သည်။ အသစ်ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့်စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဥပဒေတွင်မူ ဆန္ဒပြမှု တစ်ခုအတွက် အဆိုပါဆန္ဒပြမှု စတင်သည့် မြို့နယ်တစ်ခုတည်းကသာ တရားစွဲဆိုခွင့်ကို ပေးထားသည်။

လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့က လေ့လာခဲ့သော အမှုများစွာတွင် တရားစွဲဆိုသည့် ဖြစ်စဉ်သည် အလွန်ရှည်ကြာပြီး တရားစွဲဆိုခံထားရသူများက တမင် ရှည်ကြာအောင် လုပ်သည်ဟု ရှုမြင်ကြကာ ထိုသို့လုပ်ခြင်းကပင်လျှင် အပြစ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။ ကျောင်းသားခေါင်းဆောင် မင်းသွေးသစ်က ၎င်း၏ အမှုကို စစ်ဆေးနေသည့် နှုန်းအတိုင်းဆိုလျှင် ထိုအမှု စစ်ဆေးပြီးရန် အနှစ် ၂၀ ကြာမြင့်မည်ဟု ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလက ခန့်မှန်းသည်။ အာမခံမပေးဘဲ ဖမ်းဆီးထားသော မင်းသွေးသစ်အတွက် အစိုးရက သက်သေ ၄၃ ဦး တင်ပြရန် လျာထားထားကာ ပထမ သက်သေကို စစ်ဆေးရာ ၁၀ လ ကြာမြင့်ခဲ့သည်။ ဒီချုပ် ဦးဆောင်သည့် အစိုးရသစ်က ၎င်း၏ ပြစ်မှုများကို ပလပ်ချ်ပြီး ၂၀၁၆ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ပြန်လွတ်ပေးခဲ့သည်။

အာမခံ ရရှိသူများသည်ပင်လျှင် အချိန်ဆွဲကာ အမှုစစ်ဆေးခြင်းကြောင့် ပြင်းထန်သည့် အကျိုးဆက်များ ခံစားကြရသည်။ ငြိမ်းစုစီ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၉ ကိုချိုးဖောက်သည့် သတင်းထောက်မရွှေမုံ၏ အမှုကိုစစ်ဆေးရာ အချိန် ကိုးလ ကြာမြင့်ခဲ့သည်။ ‘အမှုက တစ်ပတ်ကို တစ်ခါ စစ်ပါတယ်။ အမှုစစ်တဲ့ရက်တွေမှာ ကျွန်မ အလုပ်

မလုပ်နိုင်ပါဘူး။ တရားရုံးက မနက် ၉ နာရီ အရောက်လာဖို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒါပေမယ့် တစ်နေ့ ကုန်တာပါပဲ။ ကျွန်မက ကျွန်မဂျာနယ်ရဲ့ သတင်းထောက်ချုပ်ပါ။ တကယ်လို့ နေပြည်တော်မှာ သတင်းစာ ရှင်းလင်းပွဲရှိလို့ ကျွန်မ သွားမယ်ဆို တရားရုံးကို အရင် မေးရပါတယ်။ တရားရုံးက မသွားခိုင်းတာ များပါတယ်။ အဲဒီတော့ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုလည်းရှိပါတယ် ' ဟု ၎င်းက ပြောသည်။

အကြံပြုချက်များ

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့

- လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်ကိုက်ညီအောင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုဥပဒေများကို ပြင်ဆင်သင့်သည်။
- အရပ်ဘက်နှင့်နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် (ICCPR) နှင့်တကွ အခြားသော ပင်မနိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို လက်မှတ်ရေးထိုး ပဋိညာဉ်ပြုသင့်သည်။
- အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့် ဥပဒေများကို ရုပ်သိမ်းခြင်း သို့မဟုတ် ပြင်ဆင်ခြင်းပြုရန်အတွက် ရှင်းလင်း သေချာသည့် အစီအမံနှင့်အချိန်ဇယားရေးဆွဲသင့်သည်။ ပြင်ဆင်ရမည့်ဥပဒေများရှိလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၊ အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြည်ပြည်ဝဝ၊ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်သင့်သည်။
- ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲရေးအဖွဲ့ ...
  - အသစ်ရေးဆွဲလိုက်သည့် ဥပဒေကြမ်း၏အရည်အသွေးနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းသေချာမှုရှိစေရန် အလို့ငှာ ဗဟိုမှစုစည်းထားသော ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲရေးအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့ ကို ဖွဲ့စည်းသင့်သည်။ ကုလသမဂ္ဂဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်ကလည်း အလားတူအကြံပြုထားသည့်အတိုင်း ၎င်းအဖွဲ့ကို နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံးနှင့်ပူးတွဲ၍ဖြစ်စေ ရှေ့နေချုပ်ရုံးတွင်းထည့်၍ဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းရန်ဖြစ်ပြီး လက်ရှိဥပဒေများပြင်ဆင်ခြင်းအပါအဝင် ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲမှု အားလုံးအတွက် ယင်းအဖွဲ့က တာဝန်ရှိမည်ဖြစ်သည်။
  - ဥပဒေသည် စကားရပ်အားဖြင့်အဓိပ္ပာယ်တိကျ၍ အကြောင်းအရာအားဖြင့် ကျစ်လျစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ တို့နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန်အတွက် လုပ်ငန်းပိုင်းကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ပြီး အတွေ့အကြုံရင့်သည့် ပြည်တွင်းပြည်ပကျွမ်းကျင်သူများ ပါသည့် အမာခံအဖွဲ့ဖြင့် အထက်ပါ ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲရေး အဖွဲ့ကို ထည့်သွင်းခန့်အပ်ဖွဲ့စည်းသင့်သည်။
  - ဝန်ကြီးဌာနများနှင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များထံမှ ညွှန်ကြားချက်များနှင့် ဥပဒေ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကော်မရှင်ထံမှ လွှဲအပ်လာသောကိစ္စတို့ကို လက်ခံယူနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာကို ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲရေးအဖွဲ့အား အပ်နှင်းသင့်သည်။
  - တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းမှုပြုရန်အတွက် တရားဝင်ဥပဒေကြမ်းကိုထုတ်ပြန်ပေးရန်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်၊ အရပ်ဘက်လူမှု အဖွဲ့အစည်းများနှင့်

အများပြည်သူရှေ့မှောက်တွင် ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း အတူတကွဆွေးနွေးညှိနှိုင်းတိုင်ပင် ပြီးလျှင် ထိုအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် လေ့လာသုံးသပ်ပြီး အကြံပြုချက်များပေးနိုင်အောင် လုံလောက်သောအချိန်ကိုပေးရန်လည်းကောင်း ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲရေး အဖွဲ့အား ညွှန်ကြားသင့်သည်။

- ၂၀၁၆ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ
  - ကြိုတင်အသိပေးအကြောင်းကြားမှုမရှိထားလျှင်လည်း ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုများအပေါ် အစိုးရဘက်က ကူညီဆောင်ရွက်ပေးရမည့် တာဝန်များကို တိတိကျကျ အသိအမှတ်ပြုထားသည့် ဥပဒေဖြစ်အောင် ၂၀၁၆ ခုနှစ် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်ဥပဒေကို ပြင်ဆင်သင့်သည်။
  - စုဝေးရသည့်အကြောင်းအရာခေါင်းစဉ်နှင့် ရည်ရွယ်ချက်၊ အသုံးပြုမည့်ကြွေးကြော်သံများ၊ ဟောပြောမည့်သူတို့၏ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်အသေးစိတ်တို့ကို ဦးဆောင်ကျင်းပသူတို့က ဖော်ပြပေးရမည်ဆိုသည့် စည်းကမ်းချက်ကို ဖြုတ်ပယ်နိုင်ရန်အတွက် ပုဒ်မ ၄ ကိုပြင်ဆင်သင့်သည်။ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးမှုကိုဖြစ်မြောက်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးရန်နှင့် အများပြည်သူ၏ ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု၊ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုနှင့် သူတစ်ပါး၏အခွင့်အရေးတို့ကို ကာကွယ်ပေးနိုင်ရန် အလို့ငှာ အာဏာပိုင်တို့အတွက်မရှိမဖြစ် လိုအပ်သူတို့နှင့်သာ ကြိုတင်အကြောင်းကြားရမည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ထားသင့်သည်။
  - လူအများစုဝေးမှုပြုရာတွင် ကြိုတင်စီစဉ်ထားဘဲ ရုတ်တရက်ပေါ်ပေါက်လာတတ်ခြင်းဆိုသည့် သဘောသဘာဝကြောင့် ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုပြုရန် လက်တွေ့တွင်မဖြစ်နိုင်သည့် အနေအထားများအတွက် ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုဆိုင်ရာစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကို အတိအလင်း ခြွင်းချက်ပြုမှုတစ်ခု ထည့်သွင်းပေးရန်။
  - ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုမလုပ်ဘဲ ပြုလုပ်သည့်စုဝေးမှုတစ်ခုအတွက် ဦးဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ပါဝင်ခြင်းအပေါ် ရာဇဝတ်မှုမြောက်ကြောင်းသတ်မှတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်၍ ဥပဒေပါ ပုဒ်မ ၁၇ ကို ဖြုတ်ပယ်ပေးရန်။
  - ကြိုတင်အကြောင်းစဉ်က မပါဝင်ခဲ့သည့် ဆိုင်းဘုတ်နှင့်ပိုစတာများကိုင်ဆောင်ခြင်း အပေါ် ကန့်သတ်ချက်ကို ဖယ်ရှားရန်အတွက် ပုဒ်မ ၉ (ဆ) ကို ဖြုတ်ပယ်ရန်။
  - ကြိုတင်အကြောင်းစဉ်က မပါဝင်ခဲ့သည့် ကြွေးကြော်သံများ ကြွေးကြော်ခြင်းအပေါ် ကန့်သတ်ချက်ကို ဖယ်ရှားရန်အတွက် ပုဒ်မ ၉(ဇ) ကို ပြင်ဆင်ရန်။
  - ပုဒ်မ ၉ (က)၊ ၉ (င) နှင့် ၉(စ) တို့တွင် ပါဝင်သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးနေစဉ်အတွင်း ဟောပြောမှုအပေါ် အလွန်ကျယ်ပြောစွာနှင့် အလွန်ဝေးဝေးစွာကန့်သတ်ချက်များကို ရုပ်သိမ်းရန်။ စုဝေးရာ၌ဟောပြောမှုအပေါ်ကန့်သတ်ခြင်းများသည် အကြမ်းဖက်လာဖွယ်ရှိခြင်း သို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ယောက်ကိုဖြစ်စေ၊ အသေအချာဦးတည်ရည်ရွယ်သည့် လူအုပ်စုတစ်ခုကိုဖြစ်စေ ခွဲခြား

ဆက်ဆံမှုကိုဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်ပြီး ထိုသို့ဖြစ်စေရန်အလားအလာရှိသည့် ဟောပြောမှုကိုသာ ကန့်သတ်သင့်ပြီးလျှင် ထိုသို့သောအပြုအမူများကို ကာကွယ်တားဆီးနိုင်မည့် တခြားသော နည်းလမ်းများကို လက်တွေ့မသုံးစွဲနိုင်မှသာလျှင် ကန့်သတ်သင့်သည်။

- (က) ကြိုတင်အကြောင်းကြားစဉ်က ဖော်ပြထားသည့် နေရာမှတစ်ပါးသော နေရာ၌ ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်ခြင်း၊ (ခ) စီတန်းလှည့်လည်မည်ဟုတင်ပြထားသည့် လမ်းကြောင်းမှ သွေဖည်ကာလှည့်လည်ခြင်း သို့မဟုတ်၊ (ဂ) ပုဒ်မ ၉ အရ ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုအပေါ် ပြဋ္ဌာန်းထား သည့်ကန့်သတ်ချက်များကို ချိုးဖောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ပြစ်မှုများကို ပယ်ဖျက်ရန် အတွက် ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၈ ကို ရုပ်သိမ်းရန်။
  - စုဝေးမှုကို ရဲဝန်ထမ်းများက လူစုခွဲရန်အမိန့်ပေးနိုင်ခွင့်သည် တစ်ခြားနည်းလမ်းမရှိမှသာလျှင် လည်းကောင်း၊ အကြမ်းဖက်အန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှုရှိလာနိုင်သည့် အနေအထားရှိမှသာလျှင် လည်းကောင်း ကျင့်သုံးနိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း ရှင်းလင်းသေချာစေရန်အတွက် ပုဒ်မ ၁၀ နှင့် ၁၂ တို့ကို ပြင်ဆင်ရန်။
  - ကြိုတင်အကြောင်းကြားမှုမရှိရုံမျှဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုတစ်ခုကို လူစုခွဲပိုင်ခွင့်မျိုးမရှိအောင် တားဆီးရန်အတွက် ပုဒ်မ ၁၅ ကို ရုပ်သိမ်းရန်။
  - နိုင်ငံသားမဟုတ်သူများ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးပိုင်ခွင့်အပေါ် ကန့်သတ်ချက်ကိုပယ်ဖျက်ရန် အတွက် ပုဒ်မ ၄ ကို ပြင်ဆင်ရန်။
- ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၁၄၁ မ ၁၄၇ အထိ (ဥပဒေနဲ့ င. ဆန့်. က င သမ္မာအစုအဝေး)
    - ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၄၁ ပါ ‘ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သောအစုအဝေး’ ဆိုသည့် ဖွင့်ဆိုချက်သည် ထိုအစုအဝေးကိုဦးဆောင်သူများ သို့မဟုတ် ၎င်းတွင်ပါဝင်သူများအနေဖြင့် အကြမ်းဖက်မှုနည်းလမ်း ကို အသုံးပြုကြောင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်လာအောင် လှုံ့ဆော်ကြောင်း သိသာယုံကြည်စေပြီး အထင်အရှားပြသနိုင်သော သက်သေသာဓက ရှိသည့် အစုအဝေးများကိုသာ ရည်ညွှန်းကြောင်း တိကျသောအနက်ထွက်အောင် ပုဒ်မကို ပြင်ဆင်ရန်။
    - ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၁၄၂ နှင့် ၁၄၃ ပါဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်သောအစုအဝေး၌ ပါဝင်သူများအတွက် ပြစ်ဒဏ်အပိုင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အကြမ်းဖက်မှုနည်းလမ်းကို အသုံးပြုခဲ့ကြောင်း သို့မဟုတ် အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်ကြောင်း အစိုးရဘက်က အထင်အရှားပြသနိုင်သည့် လူများအတွက်သာရည်ရွယ်ကန့်သတ်ပြဋ္ဌာန်းနိုင်အောင် ထိုပုဒ်မများကို ပြင်ဆင်ရန်။
    - အစုအဝေးတွင်ပါဝင်သူတစ်ဦးဦးက အနိုင်အထက်ပြုလုပ်လျှင်၊ သို့မဟုတ် သောင်းကျန်းလျှင် ထိုအစုအဝေးတွင်ပါဝင်သူတိုင်း ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှုကို ကျူးလွန်သည်ဟု မှတ်ယူသည့် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၁၄၆ ကို ပယ်ဖျက်ရန်။
    - တစ်ဖက်သတ်ဖွင့်ဆိုထားသည့် ‘ရုန်းရင်းဆန်ခတ်မှု’ ပြစ်မှုကိုဖြုတ်ပယ်ရန်နှင့် အစုအဝေး တစ်ခုအတွင်း အနိုင်အထက် ပြုမှု သို့မဟုတ် သောင်းကျန်းမှုတွင်ပါဝင်သည့် မည်သူ့ကိုမဆို

ရာဇသတ်ကြီးပါ နာကျင်စေမှု သို့မဟုတ် တခြားကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်မှု ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရသာ တရားစွဲဆိုပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ရန် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၁၄၇ ကို ပယ်ဖျက်ရန်။

• **ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၄၉၉ မှ ၅၀၂ အထိနှင့် ၁၃၀ (ခ) (အသရေဖျက်မှု)**

- အသရေဖျက်မှုကို ရာဇဝတ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်ထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်ရန်အလို့ငှာ ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၄၉၉ မှ ၅၀၂ အထိလည်းကောင်း၊ ပုဒ်မ ၁၃၀ (ခ) ကိုလည်းကောင်း ပယ်ဖျက်ပေးရန်။ လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်များ မြှင့်တင်ရေးနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ အထူးကိုယ်စားလှယ် အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း အသရေဖျက်မှုသည် တရားမမှုသာ ဖြစ်သင့်သည်။
- တရားလိုများအနေဖြင့် စွပ်စွဲခံရသူသည် အဆိုပါအချက်အလက်မှားသည်ဟု သိကြောင်း သက်သေပြနိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။
- ငွေဒဏ်ချမှတ်ပါက အမှတ်တကယ်ထိခိုက်နစ်နာမှုနှင့် လုံးဝလိုက်လျော ညီထွေမှု ရှိသင့်ပြီး ဥပဒေအနေဖြင့် ငွေဒဏ်ချမှတ်ခြင်းနည်းထက်စာလျှင် အခြားနည်းလမ်းများ၊ ဥပမာ - တောင်းပန်စေခြင်း၊ အမှန်ကိုပြုပြင်စေခြင်း နှင့် ပိုမိုရှင်းလင်းအောင်ပြောဆိုတင်ပြခြင်းများကို ပိုမိုဦးစားပေးပြဋ္ဌာန်း သင့်သည်။

• **ရာဇသတ်ကြီးပါ အခြားသောပြဿနာရှိသည့်ပုဒ်မများ**

- ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) ကို တစ်ခုလုံးပယ်ဖျက်ခြင်းဖြစ်စေ၊ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်ပွားစေရန် ရည်ရွယ်သော၊ အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်အောင် လှုံ့ဆော်နိုင်ခြေရှိသော ဟောပြောမှုတစ်ခုတည်းကိုသာ ရာဇဝတ်ပြစ်မှုမြောက်သည်ဟု ပြင်ဆင်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြစ်စေ ဆောင်ရွက်ရန်။
- နိုင်ငံတော်ကိုအကြည်ညိုပျက်အောင်ပြုခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုကိုရုပ်သိမ်းရန်အတွက် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၁၂၄ (က) ကို ပယ်ဖျက်ရန်။
- ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို စော်ကားခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် ပြစ်မှုကိုရုပ်သိမ်းရန်အတွက် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၂၉၅ (က) ကို ပယ်ဖျက်ရန်။
- “ရန်စော်ကားသော” စကားပြောခြင်းအတွက် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်များကို ရုပ်သိမ်းရန် အတွက် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၂၉၈ နှင့် ၅၀၉ တို့ကို ပယ်ဖျက်ရန်။
- ငြိမ်ဝပ်ရေးပျက်ပြားစေရန်အကြံဖြင့် “တမင်စော်ကား”သော စကားပြောခြင်းအတွက် ရာဇဝတ် ပြစ်ဒဏ်များကို ဖြုတ်ပယ်ရန်အတွက် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၄ ကို ပယ်ဖျက်ရန်။

- မပြီးပြတ်သေးသည့် ရာဇဝတ်မှုဆိုင်ရာစစ်ဆေးမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရာဇဝတ် မကင်းသော ခြောက်လှန့်မှုအတွက် ပြစ်မှုသတ်မှတ်ချက်ကို ကန့်သတ်ရန်အတွက် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၃ ကို ပြင်ဆင်ရန်။
- “မိန်းမတို့ကာယိန္တရိယကိုစော်ကား” ရန်ရည်ရွယ်သောစကားအတွက် ရာဇဝတ် ကြောင်းအရပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုများကို ရုပ်သိမ်းရန် ရာဇသတ်ကြီး ပုဒ်မ ၅၀၉ ကို ပယ်ဖျက်ပါ။
- လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသတ်မှတ်ထားသည့် လူအစုအဖွဲ့များအပေါ် ဖြစ်လတ္တံ့သော အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်ပေါ်လာ အောင် လှုံ့ဆော်ရန်ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ထိုသို့ဖြစ်တန်ရာသော ပြောစကားနှင့်ပတ်သက်၍ သာလျှင် ရည်ရွယ်ကန့်သတ်မှုဖြစ်အောင် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၅၃(က) ကို ပြင်ဆင်ပါ။
  - ‘ဖြစ်လတ္တံ့သော’ နစ်နာမှုသည် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် သို့မဟုတ် အလားအလာရှိသည့် နစ်နာမှုသက်သက်မဟုတ်ဘဲ ရည်ညွှန်းပြောစကားကြောင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် ချက်ချင်း ဖြစ်ပွားသည့် သို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးရွားသွားသည့် နစ်နာမှုဖြစ်သည်။
  - ယခုကိစ္စအတွက် ‘အကြမ်းဖက်မှု’ ဆိုသည် ကိုယ်ထိလက်ရောက် ထိခိုက်နာကျင်စေမှု ကို ဆိုလိုပြီး ‘ခွဲခြားဆက်ဆံမှု’ ဆိုသည်မှာ ပုံစံတူအလားတူအနေအထားရှိ လူအများ ရရှိခံစားထိုက်သည့် အကျိုးခံစားခွင့်တစ်ရပ် အမှတ်တကယ် ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးခြင်း သို့မဟုတ် အခြားသောပုံစံတူအလားတူအနေအထားရှိ လူအများအပေါ် အပြစ်ပေးခြင်း ကို ဖြစ်စေ ဒဏ်ခတ်ခြင်းကိုဖြစ်စေ မပြုလုပ်ခြင်းကိုခေါ်သည်။
- ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၅၀၅ (ဂ) ကို ပယ်ဖျက်ပါ။ အကြောင်းက နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ နှင့်ညီအောင် ထိုပုဒ်မကိုပြင်ဆင်လျှင်သော်မှ ပုဒ်မ ၁၅၃ နှင့် ထပ်နေ၍ဖြစ်သည်။

• ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ

- အခြားသောဥပဒေများနှင့် ထပ်တူဖြစ်နေခြင်းကိုဖယ်ရှားရန်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ခွင့်အပေါ် မလျော်မကန်ကန့်သတ်မှုများကို ဖယ်ရှားရန်အတွက် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေ ပုဒ်မ ၆၆(ဃ) ကို အထူး ဘောင်ချို့ပါ။
- တခြားလူတစ်ဦးအား “အသရေဖျက်ခြင်း” နှင့် “နှောင့်ယှက်ခြင်း” ဆိုသည့် စကားစုများကို ပယ်ဖျက်သင့်သည်။
- ခြောက်လှန့်တောင်းယူခြင်း၊ မတရား တားဆီးကန့်ကွက်ခြင်းနှင့် မလျော်ကြဇာသုံးခြင်းဆိုသော ဖော်ပြချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရာဇသတ်ကြီးတွင် တစ်နည်းနည်းဖြင့်ပြစ်ဒဏ်ကိုဖော်ပြ မထားသည့် ရာဇဝတ်မကင်းသောပြစ်မှုများဖြစ်ပါက အဆိုပါဝေါဟာရများ နှင့် ပတ်သက်ပြီး

တိကျစွာဖွင့်ဆိုပေးသင့်သည်။ သို့မှသာ ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက် ကို အသုံးပြုသူများအနေဖြင့် မည်သို့သောဆက်သွယ်မှုများသည် ဥပဒေနှင့် အညီဖြစ်သည်ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

- ရာဇသတ်ကြီးတွင် ကန့်သတ်ထားခြင်းထူးခြားသောဖြစ်နေပါက ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေပါ နှစ်ခါထပ်နေသည့်စာသားများကို ဖြုတ်ပယ်ပစ်ပါ။

• သတင :မီဒီယာဥပဒေ

- အသရေဖျက်မှုအတွက် ရာဇဝတ်ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ထားသည့် ပုဒ်မ ၉(ဆ) ကို ဖြုတ်ပယ်ပါ။
- မီဒီယာအနေဖြင့် မိမိတို့ကိုယ်ပိုင် ကျင့်ဝတ်များကို မိမိတို့ကိုယ်တိုင် လွတ်လပ်စွာ ပြဋ္ဌာန်းနိုင်ရန်အတွက် “ကျင့်ဝတ်များ”ကို လည်းကောင်း၊ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် ပြစ်ဒဏ်များကိုလည်းကောင်း ပယ်ဖျက်ပါ။

• မ န မာအစိုးရ လ ဝ က ခ က မ ဘးအက ဥပဒေ

- ရှင်းလင်းတိကျစွာ ကန့်သတ်ထားသည့်အမျိုးအစားဝင် စာရွက်စာတမ်းများ ကြည့်ခွင့်ပြုခြင်း ကိုသာ ပြစ်မှုမြောက်စေရန်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ပေါက်ကြားစေခြင်း သည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးကို ကြီးမားစွာအန္တရာယ်ပြုစေနိုင်သည့် အမှန်တကယ်နှင့်အတည်ပြုနိုင်သည့်အလားအလာရှိကြောင်း အစိုးရဘက်က သက်သေတင်ပြနိုင်ရန်နှင့် ယင်းသို့ ပေါက်ကြားသိရှိစေခြင်းသည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက်ဖြစ်ကြောင်း ခုခံချေပခွင့်ပေးရန်အလို့ငှာလည်းကောင်း ပုဒ်မ ၅(၁) ကို ပြင်ဆင်ရန်။
- အစိုးရဝန်ထမ်းမဟုတ်သည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များက လက်ခံရရှိသော သို့မဟုတ် ပေါက်ကြား စေသောအမှုအတွက် ရာဇဝတ်ပြစ်မှုပြစ်ဒဏ်များကို ဖယ်ရှားရန်အလို့ငှာ ပုဒ်မ ၅(၂)ကို ပယ်ဖျက်ရန်
- အမျိုးသားလုံခြုံရေးအတွက် အမှန်တကယ် အန္တရာယ်ရှိနိုင်သည်ဟု အစိုးရဘက်က အခိုင်အမာတင်ပြနိုင်သည့် အပြုအမူများအတွက်သာလျှင် ပြစ်ဒဏ်ပေးနိုင်ရန် ပုဒ်မ ၃ ကို ပြင်ဆင်ပါ။
- စွပ်စွဲခံရသူ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် နိုင်ငံလုံခြုံရေးကိုဖြစ်စေ အကျိုးကိုဖြစ်စေ ထိခိုက်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ကို ထင်ရှားရန်သက်သေပြရန် မလိုဘဲ “ထိခိုက်စေမည့်ပုံပေါ်ခြင်း” ကို အခြေခံ၍ ထိခိုက်စေသည့်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြုလုပ်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်ပြီး ပြစ်မှုထင်ရှားစီရင်နိုင်သည် ဆိုခြင်းကိုပယ်ဖျက်ရန် အလို့ငှာ ပုဒ်မ ၃(၂)ကို ပြင်ဆင်ပါ။

- အီလက ထရ န နှစ် ဆက သ ယ ဆောင ရ က ရေးအက ဥပဒေ
  - လူတစ်ဦး သို့မဟုတ် အတိအကျသတ်မှတ်ထားသော လူတစ်စုအပေါ် အကြမ်းဖက်မှု သို့မဟုတ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုဖြစ်အောင် တမင်လှုံ့ဆော်သည့် ပြောစကားကိုသာလျှင်လည်းကောင်း၊ ထိုသို့သော အပြုအမူမျိုးကို တားဆီးရာ၌ အခြားနည်းလမ်းမရှိမှသာလျှင်လည်းကောင်း ရာဇဝတ်မကင်းသောပြစ်မှုအဖြစ်သတ်မှတ်နိုင်ရန်အတွက် ပုဒ်မ ၃၃ ကို ပြင်ဆင်ရန်။
  - အီလက်ထရွန်းနစ် နည်းလမ်းများအားဖြင့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာအသရေဖျက်မှု ပြစ်မှုကိုပယ်ဖျက်ရန်အတွက် ပုဒ်မ ၃၄(ဃ) ကိုရုပ်သိမ်းရန်။

- တရားရုံးမ ကို မထိမဲ့မ င ပု မ ဥပဒေ
  - “တရားရုံး (၏ အခွင့်အာဏာ)ကိုသေးသိမ်စေခြင်း” ပြစ်မှုကိုပယ်ဖျက်ရန်အတွက် တရားရုံးများကိုမထိမဲ့မြင်ပြုမှုဥပဒေ ပုဒ်မ ၂ (ဃ)(၁) ကို ရုပ်သိမ်းရန်
  - ကြားနာစစ်ဆေးဆဲတရားခွင့်၏ တရားမျှတမှုအပေါ် ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်ထိခိုက် သို့မဟုတ် အထင်အမြင်လွဲရောက်စေနိုင်လောက်သည့် အပြုအမူ သို့မဟုတ် ပြောဆိုမှုနှင့်သာ သက်ဆိုင်စေသည့်ပုဒ်မဖြစ်အောင် ပုဒ်မ ၂(ဃ)(၂) ကို ပြင်ဆင်ရန်
  - ကြားနာစစ်ဆေးဆဲတရားခွင့်နှင့်ပတ်သက်ပြီး မျှတပြီးတိကျစွာရေးသားတင်ပြမှုအပေါ် တရားရုံးမထိမဲ့မြင်ပြုမှုအဖြစ် မမှတ်ယူရန် တရားသူကြီးများအားလုံးထံ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်က ညွှန်ကြားချက်ထုတ်ပြန်သင့်သည်။

- ပုံနှိပ် ခ င န င ထုတ ဝခေ င လှပ ငန ဥပဒေ
  - ပုံနှိပ်သူ၊ ထုတ်ဝေသူနှင့် သတင်း ဌာနများအနေဖြင့် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် မှတ်ပုံတင်ရမည့်စည်းကမ်းသတ်မှတ် ချက်ကို ပယ်ဖျက်ရန်အတွက် ပုံနှိပ်ခြင်းနှင့်ထုတ်ဝေခြင်းလုပ်ငန်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄ မှ ၇ အထိ ပယ်ဖျက်ရန်။
  - အကြမ်းဖက်မှုဖြစ်အောင်လှုံ့ဆော်မှုနှင့်ဆိုင်သော ကန့်သတ်ချက်များမှလွဲ၍ ပုဒ်မ ၈ တွင်ပြဆိုထားသည့် ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာဆိုင်ရာကန့်သတ်ချက်များကို ရုပ်သိမ်းရန်

- က န ပူ တာသိပ်ပံဖံ ဖို တိုးတက ရေးဥပဒေ
  - လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်ကိုချိုးဖောက်သည့်အပြင် ၂၀၀၄ ခုနှစ် အီလက်ထရောနစ် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဥပဒေနှင့် ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဆက်သွယ်ရေးအက်ဥပဒေတို့ဖြင့် အစားထိုးပြီး ဖြစ်သဖြင့် ကွန်ပျူတာသိပ္ပံပုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေကို ရုပ်သိမ်းရန်

- ရူပ မ င သံက ဘန င ဗီဒီယိုဥပဒေ
  - ၂၀၁၅ ခုနှစ် ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေဖြင့် အစားထိုးပြီးဖြစ်သဖြင့် ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် ဗီဒီယိုဥပဒေကို တစ်ခုလုံးရုပ်သိမ်းရန်။

- ရူပ ရ င ဥပဒေ

- ခွင့်ပြုချက်ရမထားသည့် ရုပ်ရှင်ကို ပြသခြင်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ရာဇဝတ်မကင်းသောပြစ်ဒဏ်များကို ပယ်ဖျက်ရန်အတွက် ရုပ်ရှင်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၃၃ နှင့် ၃၄ တို့ကို ရုပ်သိမ်းရန်

- သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်မှုဥပဒေ

- အစိုးရ၏ အချက်အလက်များသည် အများသိရှိအောင်မဖြစ်မနေ ထုတ်ပြန်ရမည့် အရာများဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူစေသည့် ပြည်ထောင်စု သတင်းအချက်အလက် လွတ်လပ်မှုဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းပါ။
- သတင်းအချက်အလက်သိရှိပိုင်ခွင့်အပေါ် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အနက်အဓိပ္ပာယ် ထုတ်ရန်နှင့် သက်ရောက်မှုရှိစေရန်ဖြစ်ပြီး သတင်းကိုလျှို့ဝှက်ထိမ်ချန်မှုအပေါ် ကန့်သတ်မှုတစ်စုံတစ်ရာသည် လုပ်ဆောင်သင့်လုပ်ဆောင်ထိုက်သည့် အရာဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြရမည့်တာဝန်သည် ထိုအချက်အလက်ကို ထိမ်ချန်ထားရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် အစိုးရတာဝန်ရှိသူအပေါ်တွင်သာ ရှိစေသင့်သည်။
- ကန့်သတ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ထိုသို့ကန့်သတ်ရန်ဥပဒေကပြဋ္ဌာန်းထားကြောင်းနှင့် ဒီမိုကရေစီလူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအတွင်း လက်သင့်ခံနိုင်သည့် အမျိုးသား လုံခြုံရေး အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်လိုအပ်ကြောင်း အစိုးရက သက်သေမပြနိုင်ပါက အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် သတင်းအချက်အလက် ရယူသိရှိပိုင်ခွင့်ကို ဥပဒေအရ မကန့်သတ်သင့်ပါ။ ဥပဒေတွင် အများပြည်သူ သိရှိခြင်းဖြင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို တိတိပပ ထိခိုက်သွားစေမည့် သတင်းအချက် အလက် အမျိုး အစားများကို အတိအကျနှင့် အမျိုးအစားဘောင်ချဲ့၍ သတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းသင့်သည်။
- သတင်းအချက်အလက်ထုတ်ပြန်ပေးရန်တောင်းဆိုချက်အပေါ် အစိုးရဘက်ကငြင်းပယ် သည်ဆိုပါက ငြင်းပယ်ရသည့်အကြောင်းရင်းများကို စာဖြင့်ရေးသားဖော်ပြပြီး လက်သင့်ခံနိုင်လောက်သည့် အမြန်ဆုံးအချိန်အတွင်း ထုတ်ပြန်ပေးသင့်သည်။ သီးခြား လွတ်လပ်သည့် အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့က ထိုသို့ငြင်းပယ်မှုအပေါ် စစ်ဆေးမှုပြုပိုင်ခွင့်ကိုလည်း ပေးသင့်သည်။ တရားရုံးများနှင့် ခုံရုံးများအပါအဝင် ကြီးကြပ်ရေးအပိုင်း၊ အစိုးရအပေါ် ပြည်သူတိုင်ကြားချက်များ စုံစမ်းရေးအရာရှိများနှင့် အယူခံမှုဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ အားလုံးအနေဖြင့် မည်သို့သော ကန့်သတ်အဆင့်ရှိသည်ဖြစ်စေ အမျိုးသားလုံခြုံရေးနှင့် ဆိုင်သော အချက်အလက်များအပါအဝင် ၎င်းတို့တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်မှုနှင့် ဆီလျော်သည့် မည်သည့်အချက်အလက်ကိုမဆို တောင်းခံနိုင်ရမည်။

- ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကော်မရှင်
  - ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ရန်လိုအပ်နေသည့် ဥပဒေကဏ္ဍများကို စဉ်းစားဖော်ထုတ်ရန်၊ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာမှုများနှင့် အများပြည်သူပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှုများပြုလုပ်ရန် နှင့် အစိုးရအား ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး အသေးစိတ် အကြံပြုချက်များပေးရန်အတွက် သီးခြားလွတ်လပ်သည့် ဥပဒေပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးကော်မရှင်ကို ရှေ့နေများ၊ ဥပဒေပညာရှင်များ၊ လူ့အခွင့်အရေးသမားများ နှင့် ဥပဒေပြုရေးနည်းစနစ်ပိုင်းကျွမ်းကျင်သူများနှင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းပါ။
  - အကြံပြုထားသည့် ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး အကောင်အထည်ဖော်ရန် မူဝါဒရေးရာ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပြီးသည်နှင့် ဥပဒေကြမ်းရေးဆွဲမှုအပိုင်းအကူအညီကို ဥပဒေကြမ်း ရေးဆွဲရေးအဖွဲ့အား ပေးနိုင်သည့်အခွင့်အာဏာကို ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကော်မရှင်အား ပေးပါ။

- အမုန်းစကား
  - အမုန်းစကားပြောဆိုမှုကို တိုက်ဖျက်ရာတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကျော်လွှားရေးကျင့်စဉ် သို့မဟုတ် အပြစ်ဒဏ်ချမှတ်မှုမပါသောကျင့်စဉ်များဖြစ်သည့် ပြည်သူ့အား ပညာပေးခြင်း၊ သဘောထားကြီးသည်းခံမှုကိုမြှင့်တင်ခြင်း၊ အပုပ်ချ သို့မဟုတ် တိုမီးရှို့မီးလုပ်သော သတင်းအမှားများကို ပြည်သူ့အကြား တိုက်ဖျက်ခြင်းနှင့် ခွဲခြား ဆက်ဆံခံ၊ ပစ်မှတ်ထားမုန်းတီးခံလူအုပ်စုအပေါ် ကာကွယ်ပေးမည့် လုံခြုံရေး အစီအမံများ အားကောင်းအောင်လုပ်ခြင်း စသည့်နည်းများကို ကျင့်သုံးပါ။

ရှေ့နေချုပ်ရုံးသို့

- အရပ်ဘက်နှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (ICCPR) နှင့် အခြား ပင်မလူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို လက်မှတ် ရေးထိုး ပဋိညာဉ်ခံရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအား အကြံပြုသင့်သည်။
- ၂၀၁၆ ဇန်နဝါရီလအတွင်း စတင်သတ်မှတ်ခဲ့သည့် ရုံးအတွက်မဟာဗျူဟာအစီအစဉ်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း တရား ဥပဒေစိုးမိုးရေးခိုင်မာအားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။
  - တရားရေးဝန်ထမ်းများအတွက် လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်သော ကျင့်ဝတ်စည်းမျဉ်းများနှင့် တာဝန်ခံမှုစနစ်တစ်ရပ်ကို နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ အပေါ်အခြေပြု၍ တည်ဆောက်ပါ။
  - အရာရှိများအားလုံး ရာဇဝတ်မှုများကိုစုံစမ်းထောက်လှမ်းရာတွင်နှင့် တရားစွဲဆိုရာတို့တွင် အစိုးရရှေ့နေများ အခန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ လက်စွဲများ (UN Guidelines on the Role of

Prosecutors) ပါအခြေခံမှုများနှင့်မလွတ်ကင်းစေဘဲ ဘက်လိုက်မှုကင်းကင်း၊
လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် စွက်ဖက်ခံရမှုကင်းကင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်သို့

- ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုများကို အနှောင့်အယှက်မပေးဘဲ ဝန်းရံကူညီပေးရန်နှင့် စုဝေးမှုတွင်ပါဝင်သူ အားလုံးကို သင့်လျော်သလိုကာကွယ်ပေးရန် ရဲဌာနအားလုံးကို ညွှန်ကြားသင့်သည်။ စုဝေးမှု၊ ချီတက်မှုများကို ဦးဆောင်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အစုအဖွဲ့များအား ၎င်းတို့ဦးတည်သည့်ပရိသတ် မြင်နိုင်ကြားနိုင်သည့် အကွာအဝေးအတွင်း အခမ်းအနားကျင်းပခြင်းကို မတားမြစ်သင့်ပါ။
- ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးမှုများတွင် ပါဝင်ခြင်းသည် ရာဇသတ်ကြီးပုဒ်မ ၁၄၃၊ ၁၄၅ သို့မဟုတ် ၁၄၇၊ သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းစွာစီတန်းလှည့်လည်ခြင်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခြင်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၈ အရ တရားစွဲဆို စရာလုံးဝမဟုတ်ကြောင်း ညွှန်ကြားချက်ထုတ်ပြန်ပါ။

နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးသို့

- ကုလသမဂ္ဂအထူးလုပ်ငန်းအဖွဲ့အားလုံးတို့ကို အမြဲဖိတ်ခေါ်ထားပြီး အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၊ လုပ်ငန်း အဖွဲ့များနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်သောကျွမ်းကျင်သူများအားလုံးထံမှ ခရီးစဉ်လာရောက်ရန်လျှောက်ထားမှု များကို ဆောလျင်စွာခွင့်ပြုပေးသင့်သည်။
- လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့် မြှင့်တင်ရေးနှင့်ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကုလ သမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာအသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်ဆိုင်ရာ အထူးကိုယ်စားတို့ကို လာရောက်လည်ပတ်ရန်ဖိတ်ကြားသင့်သည်။
- ၂၀၁၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလအတွင်းက ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၌ ပြုလုပ်သည့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ အပေါ် လွှမ်းခြုံပုံမှန်သုံးသပ်မှုအစီအစဉ် (UPR) တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများက ပေးခဲ့သည့် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့် အပါအဝင် အခြားသောအခြေခံကျသည့်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များ အတိုင်း လိုက်နာအကောင်အထည်ဖော်သင့်သည်။
- အာဆီယံအစိုးရများဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (AICHR)အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ မဟာမင်းကြီးသစ်တစ်ဦး အဖြစ် သီးခြားလွတ်လပ်ပြီး ဘက်လိုက်မှုကင်းသော လူ့အခွင့်အရေးကျွမ်းကျင်သူတစ်ဦးကို ခန့်အပ်ပြီးလျှင် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်အခြေအနေများကို မြန်မာ့အရပ်ဘက် အဖွဲ့ကဏ္ဍနှင့် ညှိနှိုင်းကာစစ်ဆေးရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသို့လာရောက်ရန် AICHR ကို ဖိတ်ကြားသင့်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်သို့

- အရပ်ဘက်နှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်နှင့် အခြား ပင်မ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များကို မြန်မာအစိုးရက လက်မှတ်ရေးထိုးကာ ပဋိညာဉ်ခံအောင် အကြံပြုတိုက်တွန်းပါ။
- အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းမှ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ၊ သတင်းမီဒီယာသမားများနှင့် သာမန်ပြည်သူများ၏ လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်ကိုချိုးဖောက်ကာ နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ဖမ်းဆီးခြင်းပြုရာတွင် ရာဇဝတ်မှုမကင်းသောဥပဒေများ အသုံးပြုနေခြင်းကို ဦးဆောင် စုံစမ်းစစ်ဆေးပါ။
- ယခု အစီရင်ခံစာတွင် တင်ပြထားသည့်ကိစ္စရပ်များကို အရေးယူဆောင်ရွက်ရာ၌ ဥပဒေတွင် လည်းကောင်း၊ မူဝါဒတွင်လည်းကောင်း ထည့်သွင်းသင့်သည့် အရေးကြီးခြေလှမ်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အစိုးရအား မူဝါဒထုတ်ပြန်ချက်များနှင့် အကြံဉာဏ်များပေးပါ။ ထို့ပြင် လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်ကို အကာအကွယ်ပေးရေး နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများအတိုင်းဖြစ်စေရန်အတွက်လည်း အစိုးရကို တိုက်တွန်းပါ။
- လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့် သို့မဟုတ် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့် အခွင့်အရေးများကို ကျင့်သုံးသည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ် နှောင့်ယှက်ခြင်း၊ ခြိမ်းခြောက်ခြင်းနှင့် စိတ်ထင်သလို ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ထားခြင်းများကို ဝေဖန်ရှုတ်ချသည့် ကြေညာချက်များကို အများပြည်သူသိအောင် ဆောလျင်စွာထုတ်ပြန်ပါ။
- လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများအပေါ် စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး အစီရင်ခံစာထုတ်ပြန်ရန်အတွက် လူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့များ၊ ကုန်သွယ်ရေးသမဂ္ဂများ၊ အခြား အရပ်ဘက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းပြီး ချိုးဖောက်ခံရသူများအတွက် တရားမျှတမှုရအောင် ဆောင်ရွက်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ဌာနချုပ်နှိုင်းရေးမှူးသို့

- မြန်မာအစိုးရအဆင့်ဆင့်၊ အထူးသဖြင့် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ်ရုံးနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်တို့တွင် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ ကိုက်ညီမှုရှိလာအောင် တိုက်တွန်းပါ။
- ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကောင်စီအထူးလုပ်ငန်းစဉ်များအဖွဲ့ကို အချိန်မရွေးလာရောက်ခွင့် ပေးနိုင်အောင်နှင့် အထူးကိုယ်စားလှယ်များ၊ လုပ်ငန်းအဖွဲ့များနှင့် သီးခြားလွတ်လပ်သည့် ကျွမ်းကျင်သူများဘက်က လာရောက်ရန်လျှောက်ထားမှုများကို ဆောလျင်စွာခွင့်ပြုပေးရန် အစိုးရကို တိုက်တွန်းပါ။

- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမဟာမင်းကြီးရုံးနှင့် ထိပ်ပိုင်းအဆင့်ထိတွေ့မှုရှိအောင်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်ပြီး မြန်မာအစိုးရ၏ လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်အပေါ် လေးစားမှုကို မြှင့်တင်မှုအပိုင်းတွင် ချိတ်ဆက်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့်မူဝါဒများကို နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် အညီဖြစ်အောင် လိုအပ်သည့် နည်းနာအကူအညီများပေးရန်အတွက် အားပေးပါ။

နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းသို့

- အထက်ပါအကြံပြုချက်များပါ အသေးစိတ်အချက်များနှင့်အညီ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု စသည်တို့အားဖြင့် ငြိမ်းချမ်းစွာဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့်စုဝေးခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရန် မြန်မာနိုင်ငံအား တိုက်တွန်းပါ။
- ယခု အစီရင်ခံစာတွင် အကြမ်းဖျင်းပါရှိသည့် လွတ်လပ်စွာပြောရေးဆိုခွင့်ဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို နောက်တစ်ကြိမ်ကျင်းပမည့် မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ပုံမှန်လေ့လာသုံးသပ်မှုအစီအစဉ်တွင် တင်ပြပါ။
- လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာဥပဒေများကို တရားရုံး အဆင့်ဆင့်ရှိ တရားသူကြီးများအား လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးရာ၌ အကူအညီပေးပါ။

နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းဥပဒေစံချိန်စံညွှန်းများ

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ခွင့်၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်တို့ကို နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေး စာချုပ်များနှင့် ဓလေ့ဥပဒေများအရ ခြွင်းချက်မရှိကာကွယ်ပေးထားသည်။ အဆိုပါအခွင့်အရေးများသည် ၎င်းတို့ ကိုယ်တိုင်က အရေးပါသည့်လွတ်လပ်မှုများဖြစ်ရုံတင်မက အခြားသောအခွင့်အရေးများဖြစ်သည့် အရပ်ဘက်၊ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအခွင့်အရေးများကိုလည်း လူ့အားလုံးရရှိခံစားနိုင်စေရေး အထောက်အကူပေးရာတွင် အရေးပါသည်။¹

¹ ကုလသမဂ္ဂ လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီသည် ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတစ်ခုအတွင်း လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်၏ အရေးကြီးမှုကို ယခုလို အလေးအနက်ထားဖော်ပြထားသည် ‘နိုင်ငံသားများ၊ ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများနှင့် ရွေးကောက်ခံ ကိုယ်စားလှယ်များအကြား အများပြည်သူရေးရာနှင့် နိုင်ငံရေးရာ အကြောင်းခြင်းရာများနှင့်စပ်၍သတင်းအချက်အလက်နှင့် စိတ်ကူးအတွေးအခေါ်များ လွတ်လပ်စွာ စီးဆင်း ကူးလူးဆက်ဆံမှု သည် မရှိမဖြစ်ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ လွတ်လပ်သော သတင်းဖြန့်ချိရေးနှင့် အခြားသောဒီမိုကရေစီအခြေခံ အခွင့်အရေးနှင့် ဆင်ဆာဖြတ်တောက်ခံရမှု၊ သို့မဟုတ် စိုးရိမ်စရာမရှိဘဲ အများပြည်သူ ဆိုင်ရာကိစ္စများအပေါ် လွတ်လပ်စွာမှတ်ချက်ပြုဝေဖန်နိုင်ပြီး အများပြည်သူ၏အမြင်ကိုလည်း အသိပေးနိုင်ခြင်းဖြစ်သည် ... နိုင်ငံသားများအနေဖြင့် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသည့် အဖွဲ့များနှင့် အဖွဲ့ဝင်များ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များဆိုင်ရာ သတင်းများနှင့် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို သိရှိရန်လည်းကောင်း၊ ဖြန့်ဖြူးနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကိုသော်လည်းကောင်း အထူးသဖြင့်ဒီမိုကရေစီယာမှတစ်ဆင့် ရရှိစေသင့်သည်။’ UN Human Rights Committee, Decision: *Gauthier v. Canada*, Communication No. 633/1995, U.N. Doc. CCPR/C/65/D/633/1995, May 5, 1999, <http://www1.umn.edu/humanrts/undocs/session65/view633.htm> (accessed March 18, 2014), para. 13.4.

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတိုင်း၏ ထောက်ခံမှုရရှိထားသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းသည် ဓလေ့ဥပဒေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ထင်ဟပ်သည်ဟု ယူဆကြသည်။² ၎င်းတွင် ‘လွတ်လပ်စွာထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် ဖော်ထုတ်ခွင့်’ (ပုဒ်မ ၁၉) နှင့် ‘ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းခွင့်’ (ပုဒ်မ ၂၀) တို့ကို တင်ပြ ထားသည်။³ ထိုအခွင့်အရေးများမှာ ဒေသအလိုက် လူ့အခွင့်အရေးစာချုပ်များဖြစ်သည့် ဥရောပလူ့အခွင့်အရေး ကွန်ဗင်းရှင်း၊ လူသားနှင့် လူမျိုးများအခွင့်အရေး အာဖရိကချာတာနှင့် အမေရိကန်လူ့အခွင့်အရေးကွန်ဗင်းရှင်း စသည်တို့တွင်လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပြီး ၎င်းတို့အားလုံးမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းအပေါ် အမှီပြုထားခြင်းလည်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံက လက်မှတ်ထိုးထားသည့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် ‘အာဆီယံလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း’ အရလည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်စွာပြောရေးဆိုခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်အပါအဝင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းပါ အရပ်ဘက်နှင့် နိုင်ငံရေးအခွင့်အရေး များကို လိုက်နာကျင့်ကြံရမည့်တာဝန်ရှိသည်။⁴

အဆိုပါစာချုပ်များ၊ ကြေညာချက်များနှင့် ၎င်းတို့မှဆင့်ပွားလာသောတရားရုံးဆုံးဖြတ်ချက်များက လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းက အာမခံထားသည့် အခွင့်အရေးများကို တစ်ကမ္ဘာလုံးကလက်ခံကြောင်း ပြသနေပြီး အဆိုပါအခွင့်အရေးများအပေါ်သင့်လျော်သည့်အနက်ပြန်မှုအပေါ် အသုံးဝင်သည့်ရှုထောင့်များကို လည်း သိရှိစေပါသည်။

လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်မှု၊ အသင်းအပင်းဖွဲ့စည်းမှုနှင့် စုဝေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အတည်ပြုထားသည့် နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးကွန်ဗင်းရှင်းများ၊ အထူးသဖြင့် အရပ်ဘက်နှင့်နိုင်ငံရေး အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ် (ICCPR) တွင် အထူးခြားအသိသာဆုံး တွေ့နိုင်သည်။⁵ ICCPR အဖွဲ့ဝင်မဟုတ်သည့် မြန်မာနိုင်ငံအဖို့ ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ၊ ကုလသမဂ္ဂ အထူးအစီအစဉ်များနှင့် အခြားသော ဩဇာကြီးသည့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ သုံးသပ်ဝေဖန်ချက်များအရ လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်သည် ခြွင်းချက်အနေအထားများတွင်သာ အတိအကျရှင်းလင်းကန့်သတ်သင့်သည့် အခြေခံကျသည့် အခွင့်အရေးတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း အတိအလင်းရှင်းလင်းပြီးဖြစ်သည်။ ICCPR ၏ ပုဒ်မ ၁၉(၃) အရ

² UN General Assembly, Vienna Declaration and Programme of Action, July 12, 1993, UN Doc. A/CONF.157/23, <http://www.refworld.org/docid/3ae6b39ec.html> (accessed March 17, 2016) ကို ကြည့်ပါ(‘လူမျိုးနိုင်ငံအားလုံးအတွက် ဘုံထားရှိရမည့် ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်စံချိန်စံညွှန်းများကို ပေါ်ပေါက်လာစေခဲ့သည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းသည် လက်ရှိ နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးလက်နက်များ အထူးသဖြင့် International Covenant on Civil and Political Rights တွင် ပါဝင်သည့်စံချိန်စံညွှန်းသတ်မှတ်မှုတွင် တိုးတက်မှုများ ရှိအောင်လုပ်ဆောင်ရာ၌ ကုလသမဂ္ဂအတွက် အားတက်စရာရင်းမြစ်တစ်ခုဖြစ်သလို အခြေခံတစ်ခုလည်းဖြစ်သည်’ ဟု အလေးအနက်ပြဆိုထား)။ ဗီယင်နာကြေညာစာတမ်းကို အားလုံးသဘောဆန္ဒဖြင့် အတည်ပြုနိုင်ခဲ့သည့် ၁၉၉၃ ခုနှစ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာဗီယင်နာကမ္ဘာ့ညီလာခံအတွက် ပြုလုပ်သည့် အာရှဒေသအကြိုပြင်ဆင်ရေးအစည်းအဝေးတွင် မြန်မာနိုင်ငံလည်း ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့သည်။

³ Universal Declaration of Human Rights, adopted December 10, 1948, G.A. Res. 217A (III), 3 UN GAOR, UN Doc. A/810, at 71 (1948), <https://www.un.org/e/documents/udhr/>.

⁴ ASEAN Human Rights Declaration, <https://www.aichr.org/documents>, General Principles 10, 23, and 24.

⁵ International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), adopted December 16, 1966, G.A. Res. 2200A (XXI), 21 U.N. GAOR Supp. (No. 16) at 52, U.N. Doc. A/6316 (1966), 999 U.N.T.S. 171, entered into force March 23, 1976.

အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်ခြင်းများသည် ‘တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ပေါ်ပေါက်သည့် နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် စစ်ရေးအန္တရာယ်ခြိမ်းခြောက်မှု အရေးကြီး အနေအထားများမှာသာလျှင် ခွင့်ပြုပေးရမည်ဖြစ်သည်။’¹⁰ အမျိုးသားလုံခြုံရေးကိုကာကွယ်ရေးအပေါ် အခြေခံ ကန့်သတ်ချက်များသည် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ကို လုံးဝထိခိုက်နိုင်သည့်အလားအလာရှိသည်ဖြစ်ရာ ‘အထူးအားဖြင့် တင်းကျပ်သည့် စည်းကမ်းချက်များကို ရှိထားသည့် ဥပဒေပါကန့်သတ်ချက်၏ လိုအပ်မှု (ကျိုးကြောင်းဆီလျော်မှု) အပေါ်တွင်သာ မူတည်ရမည်။’¹¹

အစိုးရအရာရှိများနှင့် အခြားအစိုးရဌာနပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများအပေါ် ဝေဖန်မှုနှင့်ပတ်၍ ‘စိုးရိမ်စရာမလိုဘဲ ဖော်ထုတ်မှု အပေါ် သဘောတူစာချုပ်က ထားသည့်တန်ဖိုးသည် အထူးမြင့်မားသည်’ ဟု လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက အလေးအနက်ပြုထားပြီးဖြစ်သည်။ ‘ထုတ်ဖော်သည့်ပုံသဏ္ဍာန်များသည် အစိုးရအရာရှိကို စော်ကားသည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်ဆိုသောအချက်မျှဖြင့် ပြစ်ဒဏ်ပေးရန် ခိုင်လုံသောအကြောင်းမဟုတ်ပါ။’ သို့ဖြစ်၍ ‘နိုင်ငံတော် အကြီးအကဲနှင့် အစိုးရအဖွဲ့ကဲ့သို့သော အမြင့်ဆုံးသောနိုင်ငံရေးအာဏာကိုကျင့်သုံးနေသူများအပါအဝင် အားလုံးသော ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းများသည် ဝေဖန်မှုကိုလည်းကောင်း၊ နိုင်ငံရေးအရအတိုက်အခံပြုခြင်းကိုလည်း ကောင်း ခံယူရန်တာဝန်ရှိပြီးဖြစ်သည်။’¹² လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီက လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့် ဟုဆိုရာတွင် ‘အလွန်အမင်းဝေဖန်တိုက်ခိုက်မှုဟု မှတ်ယူနိုင်သည့် ဖော်ထုတ်မှုမျိုးကို ပင် ကြိုဆိုထားသည်’ ဟု ဆက်ဆိုထားသည်။¹³

အကြမ်းဖက်မှု၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှု သို့မဟုတ် ရန်လိုမုန်းတီးမှုတို့ကို လှုံ့ဆော်မှုတွင်ပါဝင်သော နိုင်ငံ၊ လူမျိုးနှင့်ဘာသာရေးမုန်းတီးမှု ဆောင်ရွက်ချက်တို့ကို အစိုးရများဘက်က အရေးယူရန် နိုင်ငံတကာဥပဒေက ခွင့်ပြုသည်။¹⁴ အရေးယူရာတွင် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်မှုပေါ် အခြားသော ကန့်သတ်မှုများမှာလိုပင် ဥပဒေအကြောင်းခြင်းရာအရ၊ ခိုင်လုံမှုနှင့်လိုအပ်မှုဖြင့် ဘောင်ကန့်ရန်လိုအပ်သည်။ လှုံ့ဆော်မှုဆိုရာတွင် ဖြစ်လတ္တံ့သောအကျိုးပျက်ဆီးမှုကို ပေါ်ပေါက်အောင်အားပေးမှုအဖြစ် လူ့အခွင့်အရေးစောင့်ကြည့်အဖွဲ့က

¹⁰ Manfred Nowak, *U.N. Covenant on Civil and Political Rights: CCPR Commentary* (Kehl am Rhein, Germany: N.P. Engel, 2d ed. 1993), pp. 463-64.

¹¹ *Ibid.*, pp. 465-66.

¹² UN Human Rights Committee, General Comment no. 34, para. 38.

¹³ UN Human Rights Committee, General Comment no. 34, para. 11; European Court of Human Rights, *Handyside v. United Kingdom*, (no. 5493/72), Judgment of 7 December 1976, ECHR 1976-V www.echr.coe.int တွင်လည်း ရှုရန်၊ အပိုဒ် ၄၉ (လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ဟုဆိုရာတွင် ‘မိမိအလိုသို့ပင်သော သို့မဟုတ် တိုက်ခိုက်မှုမပါသော သို့မဟုတ် ထူးခြားသည့်စိတ်ခံစားမှုကိုမဖြစ်စေသော -သတင်းအချက်အလက်- သို့မဟုတ် -အတွေးအခေါ်- တို့သာမက နိုင်ငံတော်ကိုဖြစ်စေ ပြည်သူ့အမျိုးအစားတစ်ရပ်ရပ်ကိုဖြစ်စေ ပုတ်ခတ်၊ ခြောက်ခြား သို့မဟုတ် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည့်အရာများလည်း အကျိုးဝင်သည်’)။ *R. v. Central Independent Television plc*, [1994] 3 All ER 641 (‘လွတ်လပ်စွာ [ပြောရေးဆိုခွင့်] ဆိုသည်မှာ စိတ်စေတနာမည်မျှ ကောင်းမွန်သည်ဖြစ်စေ အစိုးရနှင့်တရားသူကြီးများ၏အမြင်တွင် မပြောသင့်ဟု ထင်မြင်ယူဆသည့် အကြောင်းအရာများကို ပြောဆိုခွင့်ကိုဆိုသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ -မှန်ကန်စွာတွေးတတ်သော လူတို့-က အန္တရာယ်ရှိသည် သို့မဟုတ် တာဝန်မဲ့သည်ဟု သတ်မှတ်သည့်အကြောင်းအရာများကို ပြောဆိုခွင့်ပင်ဖြစ်သည်။)

¹⁴ ICCPR, art. 20.

မှတ်ယူသည်။¹⁵ ဖြစ်လတ္တံ့သောအကျိုးဖျက်ဆီးမှုသည် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် သို့မဟုတ် အလားအလာရှိသည့် အကျိုးဖျက်ဆီးမှုသက်သက်မဟုတ်ဘဲ ရည်ညွှန်းပြောစကားကြောင့် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် ချက်ချင်း ဖြစ်ပွားသည့် သို့မဟုတ် ပိုမိုဆိုးရွားသွားသည့် အကျိုးဖျက်ဆီးမှုဖြစ်သည်။ ‘အကြမ်းဖက်မှု’ ဆိုသည်မှာ ကိုယ်ထိလက်ရောက် ကျူးလွန်မှုကို ဆိုလိုပြီး ‘ခွဲခြားဆက်ဆံမှု’ ဆိုသည်မှာ ပုံစံတူအလားတူအနေအထားရှိ လူမျိုးတစ်မျိုး ရရှိခံစားထိုက်သည့် အကျိုးခံစားခွင့်တစ်ရပ် အမှတ်တကယ် ဆုတ်ယုတ်ဆုံးရှုံးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်ချိန်ထိုးပြီး လေ့လာကြည့်သည်အခါ မြန်မာနိုင်ငံ၌ လက်ရှိကျင့်သုံးနေသည့် ဥပဒေ တချို့သည် နိုင်ငံတကာဥပဒေကခွင့်ပြုထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များဘောင်ကို အလွန်အမင်းကျော်လွန်နေသည့် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ကို ကန့်သတ်မှုများ ပါရှိကြောင်းတွေ့ရသည်။

မြန်မာ့ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေသည် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့်တို့ကို တလေးတစားရှိသည့်ပုံစံမျိုး တွေ့ရသည်။¹⁶ ပုဒ်မ ၃၅၄ တွင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ‘မိမိ၏ယုံကြည်ချက်၊ ထင်မြင် ယူဆချက်များကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ ရေးသားဖြန့်ဝေခွင့်’ ရှိသည်ဟု ဆိုထားသည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံသားတိုင်းသည် ‘လက်နက်မပါဘဲ ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်၊ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်’ လည်း ရှိသည်။ သို့ရာတွင် ထိုအခွင့်အရေးသည် ‘နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး သို့မဟုတ် ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့်မဆန့်ကျင်’ မှသာ အသုံးပြုပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ အဆိုပါကန့်သတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေအလိုနှင့် မကိုက်ညီပါ။

‘ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး’ အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ချမှတ်သည့်ကန့်သတ်ချက်များသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း သို့မဟုတ် ICCPR ပါ ကန့်သတ်ရန်အတွက်စဉ်းစားရမည့်အခြေခံထက် များစွာ ကျယ်ဝန်းနေသော အခြေခံတစ်ခုဖြစ်နေသည်။ ထို့ပြင် လွတ်လပ်စွာဖော်ထုတ်ခွင့်ကို နိုင်ငံတကာဥပဒေအရ အကာအကွယ်ပေးမှု၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်နှင့်အညီ အထက်တွင်ပြထားသည့် အရေးကိစ္စများအနက် တစ်ရပ်ရပ်ကို ကာကွယ်ရန် ‘လိုအပ်’ မှသာ ကန့်သတ်ရမည်ဟုလည်း အဆိုပါ အခြေခံဥပဒေက မပြဋ္ဌာန်းထားပါ။

¹⁵ UN Human Rights Committee, General Comment no. 34, para. 50.

¹⁶ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေကပြဋ္ဌာန်းသည့် လူ့အခွင့်အရေး ကာကွယ် စောင့်ရှောက်မှုစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် နေရာအတော်များများတွင် မကိုက်ညီပါ။ ယခု အစီရင်ခံစာသည် ၎င်းအခြေခံဥပဒေ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများနှင့် မကိုက်ညီမှုအားလုံးကို လေ့လာသုံးသပ်ရန်မဟုတ်ပါ။